

Előfizetés:
 Egész évre 16 K
 Félévre .. 8 K
 Negyedévre 4 K
 Egy hónapra
 1 K 40 f

A HIR

Egy szám
 2 Krajcár
 (4 fillér)
 Budapesten és
 a vidéken

TELEFON: Szerkesztőség .. 65-91
 Kiadóhivatal és nyomda 65-92

A szerkesztésért felelős: **BRAUN SÁNDOR** főszerkesztő
 Megjelenik minden reggel 11 Kiadja A NAP Ujságvállalat

Szerkesztőség, kiadóhivatal és nyomda:
 VIII., RÖKK SZILÁRD-UTCA 9

I. évfolyam BUDAPEST, SZERDA, 1907 OKTÓBER 30 54. szám

A Hir 54-ik száma:

Az igazságügy komédiása

Polónyi a pénzügyi bizottságban kirohant a kormány ellen. Támadja a kiegyezést. Belevonja a királyt. Boszu a bukásért. Az új szerep. Ebben is megbukott

Wekerle szapulja

a horvátokat. A kormány nem akar magyarosítani. Tárgyalják az indemnitást

Harden Miksa nyilatkozik a HIR-ben

Pellengéren a berlini kamarilla

A Hajdu-Lengyel-pör második napja

Halnap ítélt a bíróság Lengyel leleplezi Polónyit

Beck báró leleplezi Wekerlét

Az örök közösség

HULLAVÁSÁR Szegeden

A kórházban árulják a holttesteket. A polgármester is tud róla

Pártkérdés

lesz-e a kvótaemelést megszavazása? Ma tanácskoztak róla. Ujabb kilépések lesznek

TOSELLINÉT kitagadták

Nem eresztik atyja betegágyához

A visszavándorlók Budapesten

Különvonat hozta a koldusokat

A csernovai vérfürdő

Lázongnak a tótok. Ostromállapot Liptóban

Nyolc riport

Távirat, telefon

HARDEN

Poroszos nyugalommal, mintha negyven márkán felüli kereset elbirálásáról volna szó, hozta meg ma döntését a berlini szakbíró és a melléje rendelt két civil abban a pörben, amelyben ítéletet nem sablón szerint mondtak a császár nevében. Hardent fölmentette a Schöffengericht! — ő felsége a császár nevében, a császár öröme, ha roppant hatalma el tudná érni a legkisebb Bezirksgerichtet is, mondhatnók: a császár kívánságára. És az első halott, Eulenburg Fülöp herceg mellett, ott fekszik most a második is, Moltke Kunó gróf. Tegnap még panaszos, ma megfordíthatják címerét: bírói ítélet tanusítja, hogy az ő energiája sohasse virágoztatja a grófi családfát.

Kinek a diadala a berlini ítélet? A bíróságé? Az erkölcsé? A szabad véleménynyilvánításé? Az ujságíróé? Vagy a császáré? Látnivaló, itt nem csupán arról volt szó, hogy be lehet-e illeszteni Harden munkáját a büntetőtörvény rágalmazásról rendelkező paragrafusának a csapdájába. A Hohenzollern-világ hatalmas oszlopaival szemben a berlini tárgyalás egy bátor tollat exponált s a legkisebb fegyver, egyetlenegy ember kezében, legyőzte az udvar néhai erősségeit. Ilyen büvös, csodaszerző szerzőszám a toll, amelyet az igazság sugallata irányít. És így ad a világnak új definíciót az ujságíróról Bismarck embere a másik helyett, amit államférfiúi gonoszossággal dobott a piacra a vaskancellár.

De tegnap még Moltke Kuno gróf s mellette Gordon tanácsos prédikáltak az igazságot. Ami morálja és etikája maradt még e cudar világnak, náluk mind raktáron van, ők diktálják vala a tisztességet, az erkölcsöt, a fölbillent rend reparálását s ami fő: a határt, ameddig az acéltoll szánthat. Kicölöpölik az erkölcsi parcellákat: ez a közérdek, ez a magánérdek, eddig és ne tovább az igazság fáklájával! Tegnap még leckéztették az ujságírót, ma már csak szidalmazzák. Így jobb. Hiszen ahogy a hidraulai mész sziklává kovásodik a folyam ártól, úgy erősödik minden káromló szótól a toll, amivel nap-nap után szántjuk fehér papírra a fekete barázdákat.

De szerencsés ég szülötte ez a Harden doktor. Boldog isten, hova jut, ha az igazság iránt való rajongó szerelmével nem a porosz birodalom napvilágát pillantja meg? Hogy törte volna kerékbe az udvari nagysá-

gok védőgárdája, ha a monarchikus eszményt másutt próbálta volna megtisztítani a salaktól? Mi történt volna vele Perzsiában, Törökországban, vagy mondjuk — bocsánat, nagyurak, a példáért! — Magyarországon? A sah, meg a szultán egyenes hajlandóságu férfiak, ha kellemetlen emberrel állanak szemben, ők röviden végeztetnek, náluk némelykor még elmellőzhető az ítélet és az indokolás. De nem így nálunk. A bírói ítélet ott rejtőzik még a ködös messzeségben, de esztendőkkel előtte jár az indokolás, sőt néha a végrehajtás is. Alig pattan ki valahol egy bátor igazság, nyomában a megfizetett üvöltés: megfojtani, elföldelni, dezinficiálni! Aki nem hódol a mi hatalmasaink gusztusa szerint, aki tud és mer véleményt formálni, aki feltárja a rejtett kártevéseket, aki lerántja a latrok álarcát, akinek a szive összedobban a szegény ember szívével, — azzal ugyancsak gyorsan végez a magyar közélet Schöffengerichtje, a megalkuvók kalmárcsapata. Kimondják az ítéletet: alcimes szenzációhajhászat az egész s amilyen kurta az ítélet, olyan bőséges a fizetség a védelemért.

Pathológiai jelenség, nem is lélektani, hogy az Eulenburgok és a Moltkék szeretnek leginkább erkölcsöt prédikálni. Förtelmes bűnüket egyszerűen kikapcsolják az ó-testamentumból, aztán nincs evangélium és nincs ethika, aminek a papjaivá ne esküdnének. Betegtek, terheltek a porosz gárdisták fajtájából nálunk is járnak nagy számban. De merje csak valaki föllebbenteni az ocsmányságok céda fátyolát, menten a fórumon áll a „szép élet művésze“ (— a hogy Wilde a maga embereit nevezte —) s kenetes előadást tart megtévelyedéséről — a tollnak.

Szegény toll! Ezen lehet legkényelmesebben rugni minden alkalommal. Aki nem hódol be a trónnak, aki nem tömjénez a kormánynak, aki nem vall szerelmet miniszteri bársonyszékeknek, aki rávilágít a családokra, aki leleplezi a gaszágokat, ez nálunk hazaáruló. Nem is közönséges, hanem — ácsoljátok neki a bitót! — alcimekkel dolgozó. Ilyen vádat kovácsoltak volna nálunk Harden számára is. Mindhiába, van bíró, aki a toll tisztaságát is értékeli. A bátor igazságok hiveinek ezért egyetemes örömiük és egyetemes tanulságuk a berlini ujságíró és a berlini igazság diadala,

LENGYEL ZOLTÁN

Egy ember áll a bíróság előtt és nevet. Ez *Lengyel Zoltán*, aki tiszteli a bíróságot és ez is őt, sőt a tiszteletére új büntetést talált ki: a pszichikai bűnrészességet. Ám a vádlott nem is a vádon mosolyog és nem azon, hogy amikor ezer nyílt és determinált bűnös szaladgál szabadon Magyarországon, akkor őt állítják bíróság elé, aki milliók között is a kiválasztott, kipróbált és hiába kísértett beszéletes... Nevet, mert ez a természete és mert tudja, hogy a bűnbe és erkölcstelen-ségbe borult korszaknak semmi sem rettentesebb, mint amikor két nevető és látó szem reászegeződik. Hogy a mosolygást nem lehet a képére fagyasztani, a nevető szemet kiszurni, az erős hallású, mindég hegyezett fülbe nem lehet ölmet önteni! Bíróság elé kell állítani és nézni kell, mint vergődik — a vád és az ujonnan kitalált bűnben mint nő meg a vádlott, éles alakja mint válik eszményivé, ami vadságnak tetszett benne, ime csak az elszánt ember humora. És ezzel fogadná azt is, ha a bíróság elnöke egyszerre felkelne helyéről és így szólana:

— Unom ezt a törvényes teketóriát, a mely így ugyanis csak paródiája az igazi törvényességnek. Felsőbb parancsom van, hogy *Lengyel Zoltán* képviselő és hírlapíró urat néhány esztendei gályarabságra ítéljem. Megokolás: nem hagyja a bűnös magyar politikát élni. Hagyja az országot békésen fejlődni!

Sietve jegyezzük meg, hogy ez az epizód a formák és formulák e korszakában lehetetlen és hogy a Polónyi-ügy előjátékának mai tárgyalása szigorúan törvényes, objektív és a mély tisztelet, amely bennünk a magyar bíróság iránt él, nemcsak attól tart bennünket távol, hogy ítéljük ítélete előtt, de még attól is, hogy eljárásukat jellemezzük. Akármily egyszerű férfiak azok, akik most igazságot tesznek, nagy eskü alatt cselekednek, a király nevében, sőt egyenként függetlenek, mint a szuverén király. Azonban *Lengyel Zoltán* mégis mosolyog és az arckifejezését meg nem változtathatja a legkomorabb angol bíróság sem. Ez az ember így és erre született: abba, hogy belekacagjon a közállapotokba. Nem kartársi elfogultsággal, hanem a krónikairó elemző, latolgató és kételkedő módján. Mily groteszk volt, amikor először feltűnt. Jelentéktelen, kellemetlen, sőt majdnem érthetetlen volt kezdetben. Valaki, akit nem bántanak és gunyolódik. Tragikus közállapotoknak, üres tekintélyeknek, az elbizott arcatlanságnak a szemébe vigyorog. A barátjai csittitják, az ellenségei békéltetik, majd lezúgják, a szűkebb családja alkalmasint lesírja, mondván, hogy „egy ember csak egy ember!” és ő, az egy megindít, megcsinál egy átalakító mozgalmat, amelynek gyümölcseit leszedik mások, amelynek kertjéből kiverik, mint a dúvadat és a vad, a veszedelmes, az egyedül álló, mosolyog.

Jó lesz félni ettől a kis történelmi arckifejezéstől, mert ezzel — és nem hősi. Szent Györgyi pózzal — végzett a legnagyobb politikai gyomorral. Egy villanás és föl volt metszve a legravasabb és legrejtelmesebb magyar karriér. Vészes sikongása még idehallszik és az újabb — a végső — már hallatszik előre is. Mindenki fél tőle, csak ő, a vádlott nem. Ime, vidor flegmával áll a bíróság előtt. Ezt az urat nem lehet megfélemlíteni, mert vak — a félelem iránt. Nem lehet bekeríteni, mert sohse kertetel, mindég

nyílt. Neki nincsenek céljai és talán az egyetlen ma egész Magyarországon, akinek világos és egyenes a célja: nem tűrni azt, hogy egy eredetéhez hűtelen, erkölcstelen és puha politika ezt a nemzetet belevigye egy puha, de biztos bukásba. Ez és semmi más nem jár az eszébe. Elfelejt enni, nem tud és nem akar élni, személyes multját, sem jövőjét nem ismeri, aki vele közönséges dolgban szóba áll, megdöbben: ez a jóreggelt-je és jóestvéje is. Személyes léte alig van többé, minden az ideáé, amely rabul ejtette, mint a maniakusokat, mint a nagy embereket, akikre a maguk körük rendszeren gyanakodva néz: mit akar ez, hogy mindig egyet akar!?

Igy lett az izgága közbeszólóból, a nevető emberből Magyarországnak egyik legkomolyabb, legkövetkezetesebb férfia. Mit tagadjuk, hogy nekünk nagy elégtétel, mert hozzánk tartozik és kedvünket még az sem veszi el tőle, hogy immár nem kálváriát, de diadalmas utat látunk előtte. Már megértik, titkos, még láthatatlan táborra nőttön nő és eljön a pillanat, amikor nemcsak a bíróság előtt, a közönség, hanem a parlament is rájön arra, amit *Lengyel Zoltán* ma mondott, hogy a képviselőség nem foglalkozás, hanem — hivatás.

INDEMNITÁS a képviselőház előtt

**Horvátok, nemzetiségiek a javaslat ellen.
Thaly Kálmán, Hoitsy Pál a javaslat
mellett. Wekerle válaszol a fel-
szólalásokra. Leleplezi önma-
gát és a horvátokat**

Ma megkezdődött a képviselőházban az indemnítási törvényjavaslatok tárgyalása. Az 1908-ik év első négy hónapjára, kér felhatalmazást a kormány költségvetés nélkül való gazdálkodásra. Az indemnitás megszavazása mindig bizalmi kérdés volt. A függetlenségi párt, mindig bizalmatlan lévén az Ausztriával paktáló régi kormányok iránt, az indemnítást sohasem szavazta meg. Most kenyérkérdés, mandátumkérdés lett az indemnitás megszavazása. Tehát a függetlenségi többség, elég szomorú és végtelenül szegénytelen, megszavazza az indemnítási törvényjavaslatot. Mert bizalommal van a kormány iránt.

Az ülés elején különben az elnöklő *Justh Gyula* örömmel értesítette a Házat arról, hogy a király teljesen felgyógyult. Hála istennek. Ez az egyetlen egészséges momentum az egész beteg, megroskadt, politikai életben. Örültek is neki a függetlenségi párton. Néhányan, a legkurucabb mamelukok el is kiáltották:

— Éljen a király!

Az indemnítási törvényjavaslatot különben *Hoitsy Pál*, a legjobb 67-es 48-as ismertette és ajánlotta elfogadásra. *Mihályi Tivadar*, *Vajda klubjának* vajdája beszélt a javaslat ellen és hej Rákóczi, hej Berzsényi, hej *Thaly Kálmán*, az ősz kuruc az indemnítási törvényjavaslat mellett foglalt állást. Rövid, de szomorú beszédében a függetlenségi párt nevében kijelentette, hogy az indemnítási törvényjavaslatot elfogadja. *Supilo Ferenc* horvátos magyarsággal olvasta fel beszédét az indemnítási törvényjavaslat ellen. A félelmetes horvát olyan súlyos gorbomaságokat vágott a kormány fejéhez,

hogy *Wekerle Sándor* miniszterelnök jónak látta felszólalni és tiltakozni úgy az ő, mint a nemzetiségiek vádjai ellen. Csak az a baj, hogy nagy hevében nemcsak a horvátokat leplezte le, hanem önmagát és az egész kormányt is. Az ülés végén még *Vlad Aurél* vádolta meg a kormányt.

... Az Országháza előtt lévő üres telken egészen a mai napig egy „mozi” állott. Ma az ütött-kopott kis mozgó-fénykép színház felszedte a sátorfáját és elhurcolkodott a parlament mellől. Nincs olyan színház, amelyik kibírja ezt a súlyos konkurenciát.

A képviselőház ülése

— 1907. október 29. —

Tíz órakor nyitotta meg a Ház mai ülését *Justh Gyula* elnök. Eszrevétel nélkül hitelesítették a mult ülés jegyzőkönyvét. Tudomásul vették az elnöki előterjesztéseket és felolvasták az időközben érkezett kérvények sorjegyzékét.

Elnök: Orvendetesen adja a Ház tudomására, hogy a kabinetirodától vett értesítés szerint a király egészsége teljesen helyreállt. Javasolja, hogy a Ház a király felgyógyulása fölött érzett örömet hódoló tisztelettel feliratban fejezze ki a Ház elnöksége útján.

A Ház ehhez a javaslatához egyhangulag hozzájárult.

Az indemnitás tárgyalása

Következett a négyhónapi indemnitásról szóló törvényjavaslat tárgyalása.

A pénzügyi bizottság előadója, *Hoitsy Pál* ismertette és elfogadásra ajánlotta az indemnítási törvényjavaslatot

Vajda & Comp

Az első felszólaló az indemnítási javaslat tárgyalása során *Mihályi Tivadar*, a nemzetiségiek szónoka: Kijelenti az országgyűlési nemzetiségi párt nevében, hogy az indemnítási törvényjavaslatot, tekintettel a kormány iránt való bizalmatlanságokra, nem fogadja el. Bizalmatlan több okból a kormány iránt, mert megígérte az általános, titkos választói jog behozatalát, azonban mindeddig nem valósította meg ezt az ígéretet. A nemzetiségi párt minden erejét hárba viszi a választói jog érdekében. Csúpnán az a baj, hogy ez az ország nagy kárára lehetetlenné kezd válni, mert ebben a Házban eszélyben van a nemzetiségi képviselők szólásszabadsága. Minduntalan támadásban van részük s a Vajda-esetre utalva, konstatálja, hogy még a Házban való megjelenésében is megakadályozzák a nemzetiségieket.

Elnök: Figyelmezteti *Mihályi*t, hogy ő mindíg örködött, hogy a szólásszabadság sérelmet ne szenvedjen.

Pop C. István: Volt más elnök is!...

Mihályi Tivadar: Konstatálni kívánja, hogy a Házban *Vajda Sándor* esetében egy képviselőt törvényes jogainak gyakorlásában megakadályozták. Nem akar különben a mentelmi bizottság határozatának prejudikálni. Csak azt szeretné, ha a határozat gyorsabban történne, mert a döntést kíváncsian várja egész Európa. Különben hangsúlyozza, hogy a törvényjavaslatot nem fogadja el.

Thaly Kálmán, mint v. b. t. t.

Thaly Kálmán: Súlyosabb körülmények, nehezebb viszonyok között régen volt az ország politikai élete, mint most. Súlyosabb körülmények, nehezebb viszonyok között soha sem lépett kormányra egy kabinet sem, mint éppen a mostani. *Ellenségek állják körül az ország kormányát*. Le kell tippolni az ellenségeket, hogy a további fejlődés biztosíthatassék. Bár a függetlenségi párt nem érdemelték azon, hogy nagy ideáljai meg nem valósítottak; el kell azonban ismernie a pártnak azt, hogy ez a kormány mindent elkövetett, amit az idején belül elvégezhetett. El kell ismernie a függetlenségi pártnak, hogy a tiszteletre méltó kormány becsületes munkával teljesítette nehez kötelességét. Nem akar kiterjeszkedni az indemnitás részleteire. A függetlenségi párt, a koalícióhoz tartozván, bizalommal van a kormány iránt. Bizalommal van becsületessége és nagy munkaereje, munkakedve miatt; az egész kormány iránt, különösen *Kossuth Lajos nagy fia, Kossuth Ferenc iránt*, aki még kórágában is teljesíti nehéz kötelességét. A függetlenségi párt nevében és megbízásából kijelenti, hogy mivel a kormány és vezére: *Kossuth Ferenc* iránt bizalommal viseltetik, az indemnítási törvényjavaslatot elfogadja.

Supilo — magyarul

Supilo Ferenc (tört magyarsággal olvassa beszédét egy papirlapról): Kijelenti, hogy a kormány által a jövő év első négy hónapjára kért indemnítást nem fogadja el és egyuttal bizalmatlanságát fejezi ki a mai kormány iránt. Nagy részletességgel ismerteti a magyar-horvát politika fejlődését és azt a hosszú processzust, amelynek eredménye lett a feszültség, ellenségeskedés horvátok és magyarok között. Mind-

ennek az az oka, hogy a kormány nem tartotta meg ígéretét a horvátokkal szemben és nem tartotta fenn az ígért státuskvótát. E helyett Horvátországra sérelmes törvényeket hoztak. Ilyen a vasúti pragmatika, amit Sztjerényi József, Kossuth gonosz szelleme oktroyált a parlamentre.

Elnök: Ezért a kifejezésért *rendutasitom* Supilót.

Supiló Ferenc: A kiegyezésről beszél. Elitéli a koalíciót, különösen a függetlenségi pártot, mert a szegényletes kiegyezést elfogadja. Horvátországra nézve is nagy sérelmet jelent a kiegyezés, amelyet Horvátország delegátusai el nem fogadhatnak. Biztosan reméli, hogy a magyar nemzet el fogja söpörni a mai politikai rendszert. Féltő, hogy ez későn lesz és akkor már a magyar nemzet nem fogja maga mellett találni a horvátokat...

Ugron Gábor: *Elszakadást hirdet! Áruló!*

Supiló Ferenc: Nem fogadja el az indemnitást. (Taps a horvátok padjain. Nagy zaj.)

Wekerle leleplezi a horvátokat

Wekerle Sándor miniszterelnök: Azért szólok fel, mert a nemzetiségiek és a horvátok olyan fejevőket használnak, amelyek egyenesen állami érdekeiket támadják meg. Úgy állítanak oda bennünket Európa elé, mintha ez a nemzet csak elnyomással, jogok elkobzásával tudná állami létét biztosítani, holott mindig több jog és szabadság biztosítására törekszik. Mihályinak azt feleli, hogy abból a bizalomból, amely az ő politikai okoskodásának volna a konzekvenciája, ő bizony nem is kér. A horvátoknak azt válaszolja, hogy majd akkor fog arról a kérdéssel beszélni, hogy milyen partnerek a horvátok, ha majd arról beszélünk, hogy miért nem tudtuk a kiegyezésben nagyobb eredményeket elérni. Supiló szólhat a horvát rezolúció nevében, hanem Horvátország nevében nem beszélhet. A kormány a nemzetiségi és horvát kérdésben most is azon az alapon áll, amin a bemutatkozás alkalmával állott. Csak a nemzetiségiek és a horvátok változtatták meg állásfoglalásukat.

Felkiáltások: *Árulók a nemzetiségiek!*

Wekerle Sándor miniszterelnök: Nem beszélhetek a horvátok mellőzéséről, a kormány mindent megtesz és megtett, amennyit tehetett.

Polit Mihály halokan közbeszól.

Zajos felkiáltások: *Vizet az üregnek!*

Wekerle Sándor miniszterelnök: Teljes tisztelettel nézve a tisztelt Ház Polit képviselő urat, mert én új bibliai alakot fedezek fel benne. Krisztus őt kenyérrel és néhány hallal ötezer embert látott el. Ő tudja, hogy lehet százezer embert ellátni. (Derültség.) Visszatér Supiló beszédére. Igaz, hogy mikor kormányra léptünk, megállapodás jött létre a koronával szemben a státuskvótá fönntartására nézve, de abban Horvátországról szó sem volt, csupán annyit, hogy a horvát kiegyezést megszavazzuk. Dalmácia visszacsatolását kikapcsoltuk a kérdések közül, de hogy egyéb megállapodások létrejöttek volna, arra nem emlékszünk. Mikor a kormány a Házban bemutatkozott, részletesen nyilatkozott a horvát kérdésről is. A horvát képviselő akkor bizalmi nyilatkozattal fogadták a kormányt és nyilatkozatát, amely azóta közvetett politikáját irányította. Igenis a bajokat orvosolni szándékoztunk, de hozzánk szító horvát barátainkat elidegeníteni épenséggel nem akartuk. A horvát koalíciók a választás után szövetkeztek a Starcevic-pártiakkal s a másik horvát pártot teljesen kizárták az itt való képviseléstől. Delegátusoknak nevezik magukat, holott éppen olyan képviselők, mint mi vagyunk, a különbség csak az, hogy közvetett választás útján kerültek ide. Másik törekvésük az volt, hogy a horvát osztályfőnököket az ő körükből nevezék ki. Amikor ez megtörtént, horvát barátaink elkezdtek a magyar iskolákat üldözni, kitiltották azokat a térépeket, amelyeken Magyarország is föl volt tüntetve. Mégis azt állítják, hogy a magyar parlament megváltoztatta a státuskvótát. Azzal talán, hogy megszavazta a kiegyezést? Hogy tetemes összeggel járul Horvátország költségeihez? Hogy nagy áldozatokkal pusztán horvát érdeket szolgáló vasutat épített? Mikor aztán a kormány arra kérte őket, hogy a velük kötött bizalmas egyezség főlhasználásában támogassák a magyar álláspontot, akkor a tárgyalás során mindenről informáltak a másik felet. (Nagy zaj a horvátok padjain.)

Elnök: Csendre inti a horvátokat.

Wekerle Sándor miniszterelnök: Megvédelmezi a horvát bánt az ő támadásai ellen, mert Rakodezay becsületes politikát követ Horvátországban. Még egy megjegyzésre válaszol: nem igaz az, hogy nagy magyarosítási törekvései volnának a kormánynak.

Nagy György: Elég baj! (Zaj a nemzetiségiek padjain.)

Wekerle Sándor miniszterelnök: Schol Európában nem bántanak így a nemzetiségiekkel, mint itten. Románia, vagy akár Horvátország is egészen más módon terjeszti a maga nyelvét. Utoljára még egyet jegyez meg a nemzetiségieknek és a horvátoknak arra nézve, hogy ezentul milyen módon szabják meg kritikájuk mértékét: Ő és minisztertertsai nem ideig-óráig vannak a politikai élet mezején. Mögöttük egy hosszú politikai múlt áll, amelyben társai egyben hasonlítanak, meg volt mindgyikben a becsületes magyar politikára való törekvés. *Eljön a nemsokára az idő, hogy a horvátok padjain is olyan politikusok fognak ülni, akik nem ideig-óráig való politikusok lesznek.* (Eljenzés és taps. Nagy zaj a horvátok padjain.)

Vlád is beszél

Ötperces szünet után **Vlád Aurél** szólalt fel és kifejtette, hogy az indemnitást nem fogadja el. Az ülés negyed egy órakor végződött.

Hatvanhetes 48-asok

Tanakodnak a függetlenségi párton, kötelezővé tegyék-e a kvóta és a kiegyezés megszavazását. Külön törvény készül a magasabb kvótáról

Fáznak a pártkérdéstől

Maholnap letárgyalják a kiegyezést a parlament bizottságai, mert Wekerle és Kossuth rájukparancsolt, hogy gyorsan végezzenek a számalmas vámszerződéssel. Mint a karikacsapás, úgy megy minden: már munkához lát a kvótabizottság is. A függetlenségi párt pedig tétlenül nézi ezt a gyalázatos hatvanhetes árulást. Magyarország minden gazdasági érdekének kiszolgáltatását az élelmes, kapzsi Ausztriának. Ilyen hitelhagyást, ilyen vakmerő elvöládást nem látott még a világ. Szomorúsággal kell látnunk, hogy a nemzet reménysége: a függetlenségi és 48-as párt élete csupa kertelés, ferdítés, hazudozás. Nem őszinték ezek az emberek, nincs bátorságuk megvallani, hogy gyöngék és gerinctelenek, hogy szaturálva vannak hatvanhetes álmokkal, melyek gyökerében megrontották már a negyvennyolcas pártot. De a becsületes közvéleményt nem lehet félrevezetni; ideig-óráig megy ez a széldelgés, aztán jön a kiábrándulás. Már itt tartunk. Az ország népe látja, hogy becsapták, hogy rutul visszaéltek bizalmával. Ha eljön a leszámolás ideje, a függetlenségi államhazafiakat keserves csalódás éri. Addig vígan folyik az árulás!

Mi lesz a pártkérdéssel? Fölvetik? Nem vetik föl?

A kiegyezési országcsalást nem tudják lenyelni a függetlenségi párt régi, kipróbált tagjai, akik nem haszonleséshől szegődtek a 48-as zászló alá. *Rátkay László, Thaly Ferenc, Molnár Jenő, Gaál Gusztáv, Malátszky György, Kubik Gyula, Farkasházy Zsigmond, Wesselényi Ferenc báró, Thorotzkay Viktor báró, Gyarmathy Dezső* és mások, igen sokan csak azt várják, hogy a függetlenségi párt határozott, félre nem magyarázható állást foglaljon a kvótaemelés és a közös bank dolgában. Mihelyst kimondják, hogy a függetlenségi képviselőknek meg kell szavazni a kvótaemelést és le kell nyelni a bank-szabadalom megújítását, amint ezt elhatározza a Lloyd-klub, nyomban bekövetkezik a *pártbomlás*. Akkor aztán megint bizalmat szavazhatnak Kossuth Ferencnek!

Ma bizalmas tanácskozást folytattak a függetlenségi párt vezérférfiai az iránt, vajjon kimondják-e, hogy a kvótaemelés megszavazása *pártkérdés*. Kossuth Ferenc a mellett van, hogy igenis *az egész pártnak meg kell szavazni a kiegyezést, úgy amint van*. Aki nem szavazza meg, az vonja le a konzekvenciákat. A pártvezérek többsége viszont a mellett érvel, hogy ne mondják ki a pártkérdést, mert ez föltétlenül válság elé állítaná a pártot. Végleges döntés még *nem történt*.

Érdekes a *Farkasházy Zsigmond* álláspontja. Az élesdi kerület képviselője kijelentette ma *A Hir* munkatársa előtt, hogy *ő nem lételezi föl a függetlenségi pártról*, hogy a fölemelt kvótát és a bankközösséget megszavazná, mert ez ellenkezik a párt elveivel. Ha kötelezővé teszik a kvóta megszavazását, *ő bizony ezt a párthatározatot nem fogja respektálni*.

A függetlenségi párt vezeterei huzzáhalogatják e kérdés tisztázását. Érthető. Mert a becsületes férfiak, kik az adott szóval nem szoktak játszani, nyomban hátat fordítanak majd a hatvanhetessé vedlett 48-as körnek.

Beszél az ország Bizalom a kilépőknek

A függetlenségi pártkörből kilépett hazafias képviselők nem maradtak magukra. Velük van az ország becsületesen érző közvéleménye, a lelkes vidék, a kerületi függetlenségi pártok nagy része. Akik eddig rajongással követették a függetlenségi pártot, tüzen-vizen kitarítottak mellette, most elkeseredéssel és felháborodással látják, hogy minő végzetes játékot üznek a negyvennyolcas mamelukok a nemzet legszentebb jogaival. A pártkörből kilépő képviselőket mindennütt lelkesedéssel, bizalommal fogadják a kerületükben. *Szász Józsefet* kilépése alkalmából nemcsak saját kerülete, *Komárom*, hanem több vidéki pártkör is üdvözölte. *Szász József* ma a következő táviratot kapta *Orosházáról*:

Orosházi függetlenségi pártunk mai közgyűléséből üdvözöljük az országos pártkörből való kilépése által tanúsított nyílt, hazafias magatartásáért.

Dr. Bikádi
elnök.

Pilis István, a szatmármegyei *Krassó* képviselője, aki szintén elhagyta a hatvanhetes negyvennyolcasokat, kerületének minden községből kapja a helyeslő táviratokat. *Rátkay László* egyelőre bentmarad a pártnak. Várja a fejleményeket. De kijelentette, hogy teljesíteni fogja kötelességét és nem szünik meg küzdeni a kiegyezés ellen. Ha pártkérdéssé vagy kabinetkérdéssé tennék a kiegyezés megszavazását, tiltakozni fog ellene. A párt nem *kötelezhet senkit sem arra*. — ugymond — hogy a *pártprogrammal* ellenkező magatartást tanúsítson.

Dobroszláv Péter, a csákovai kerület képviselője nyílt levelet intézett választóíhoz, a melyben megokolja a függetlenségi pártkörből való kilépését. A kormány a kvótát két százalékkal felemelte, pedig az eddigi 34.4 százalékos kvóta is igazságtalan terheket ró az országra. A közös költségeket már jövőre több mint száznélival emelik — mondja a nyílt levélben — a nemzeti bankot 1910 után *sem állítják fel*. A függetlenségi párt állandóan hatvanhetes politikát csinál. Ezek azok az okok, amiért *Dobroszláv* otthagyta a pártkört.

Külön törvényjavaslat a kvótaemelésről

A képviselőházban ma délután tartotta alakuló ülését a magyar kvóta-deputáció. Elnökké *Szell Kálmánt*, előadóvá *Földes Bélát* választották. Nemsokára érdemleges munkához lát a bizottság, melynek az lesz ezuttal a kötelessége, hogy a kvótának két százalékkal való fölemelését javasolja a parlamentnek. Vannak politikusok, akik azt hiszik, hogy a kvóta-bizottságok nem fognak közös megállapodásra jutni. Ez valószínű is, mert hiszen így határoztak már a kormányok. De meg van már a terv, hogy mi történik ebben az esetben. *Wekerle Sándor* miniszterelnök *külön törvényjavaslatot fog lépni a Ház elé* és ebben a kvóta kétpercen tes emelését hozza *javaslatba*. Tehát a kvótabizottságokat semmi ódiom nem fogja terhelni, minden szegyen, az árulás égbekiáltó büne a képviselők lelken szárad.

Földes Béla képviselő, ki a kvóta-bizottság előadója lesz, kijelentette ma, hogy *ő a kvóta mostani arányszámát is tulmagasnak tartja gazdasági erőnkhez képest*. Ő azt hiszi, hogy a kvótabizottság nem fogja elfogadásra ajánlani a kvótaemelést. — Erre már megvan *Wekerle* orvossága: a törvényjavaslat. Szándékos *manőver* ez. Nem a

királyljal emeltetik a kvótát, hanem az országgyűléssel, a 48-as párttal, hogy örökre diszkreditálják a függetlenségi képviselőket.

Utban van a kvóta Megalakult a bizottság

A kvóta-bizottság ma délután alakuló ülést tartott. Jelen voltak: *Wekerle* Sándor miniszterelnök, *Darányi* Ignác miniszter, *Popovics* Sándor államtitkár, a kvóta-bizottság tagjai közül *Széll* Kálmán, báró *Rudnyánszky* József, báró *Harkányi* Frigyes, *Nagy* Ferenc, *Ugron* Gábor, *Földes* Béla, *Szabó* Kálmán, *Visontai* Soma és *Hoitsy* Pál.

Wekerle Sándor üdvözölte a megjelenteket, felszólítja a bizottságot a megalakulásra. A bizottság elnökéül *Széll* Kálmánt, előadójává *Földes* Bélát választotta. *Széll* Kálmán megköszönve a bizalmat, kijelenti, hogy *igyekezni fog feladatának megfelelni* s kéri ez irányban a bizottság támogatását. A bizottság elhatározza, hogy a megalakulásról értesíti a miniszterelnököt, hogy ő az osztrák miniszterelnök útján értesítse a megalakulásról az osztrák kvóta-bizottságot.

Wekerle Sándor miniszterelnök bejelenti, hogy a szokásos kimutatásokat a napokban közvetlenül fogja a bizottság tagjainak megküldeni. Az ülés ezzel véget ért.

Függetlenségi Képviselő a Kormány ellen

Komárom vármegye ma tartotta őszi közgyűlését, amelyen *Baranyay* Géza nagybirtokos bizalmat indítványozott a kormánynak. Ez ellen *Thaly* Ferenc a nagyigmándi kerület függetlenségi képviselője hevesen felszólt, mert szerinte a kiegyezést megkötő és a kvótát felemelő kormány nem érdemel bizalmat. A közgyűlés esekély szótöbbséggel mellőzte *Thaly* indítványát.

A hízegők Kossuth Ferencnél. Az országgyűlési függetlenségi párt tudvalevően elhatározta tegnap, hogy *Kossuth* Ferenc minisztert biztosítja a párt bizalmáról és ragaszkodásáról. Ugyilátszik, azért árasztják el *Kossuth* Ferencet annyi udvarlással és hízegéssel, mert ő tett első ízben ígéretet az osztrák miniszterelnöknek, hogy keresztülviszi a kétpontos kvótaemelést. A pártelnökség nevében ma délután *Thaly* Kálmán, *Barabás* Béla és *Kmely* Károly járultak kézsókra *Kossuth* elé. A miniszter megveregette a küldöttek vállait s köszönetet mondott a megrendelt parthatározatért.

Háborúság Temesben. Temesmegye tisztújítás előtt áll s a régi ellentétek, amelyek a főispán pártja és az alispán hívei közt voltak, most még erősebben ütköznek össze. Néhány temesmegyei országos képviselő rá akarja beszélni *Andrássy* belügyminisztert, hogy *Kabdebó* Gergely főispán helyébe *Joanovics* Sándor alispánt nevezze ki. Így szeretnék biztosítani *Joanovics* pozícióját, mert a tisztújításnál alighanem kisebbben maradna, mint alispánjelölt. A temesmegyei viszonyok megbeszélése végett *Andrássy* mára egybehívta a megye képviselőit. Tanácskozás közben *Steiner* Ferenc bántó megjegyzést tett *Hajdu* Frigyes dr. képviselőre, aki elégtételt kért. Az ügyet békés uton intézték el. *Kabdebó* főispán ügyében nem tudtak a képviselők megállapodásra jutni. Főleg *Hajdu* Frigyes és *Dobroszláv* Péter kardoskodnak erősen *Joanovics* kinevezése mellett. *Andrássy* a kérdést egyelőre függőben hagyja.

Megalakult a mentelmi bizottság.

A képviselőház mentelmi bizottsága ma délután ülést tartott, amelyen végleg megalakult és megválasztotta elnökévé *Mala-tinszky* Györgyöt, előadóvá *Hédervári* Lehel, helyettes előadóvá *Baloghy* Ernőt és jegyzőjévé ifjú *Wekerle* Sándort.

Harcot hirdet Polónyi!

Szidja a Kiegyezést

Magyar vezényszó kell neki

Fenyegetőzik a bukott

Elárulja a Kormánytitkokat

Komédia a nagy pör miatt

Schönberger báróné kebelbarátja, akit egy becsületes és önzetlen akció kiséprűzött az igazságügyminiszteri székéből — *Polónyi* Géza ma megszólalt a képviselőház pénzügyi bizottságában. Az első pillanában, mikor hírét vettük e váratlan eseménynek, arra gondoltunk, hogy halottak napja van. Mert *Polónyi* Gézát egyszer már eltemette a magyar közvélemény, száműzve őt a politikai és társadalmi élettől egyformán. De Budapest szégyenfoltja egy macska szívósságával ma hirtelen talpra állott és farizeus képpel foglalt állást a kormány ellen. Nem komoly dolog ez, mert *Polónyival* egyszer és mindenkorra végeztünk. Hiába akar föltámadni, hiába keresi a népszerűséget, — soha többé nem fogja megtalálni. Szereplésének okai egészen kézenfekvők. Nemsokára tárgyalás alá kerül a nagy pör, melyben *Lengyel* Zoltán ismét és ezuttal utóljára fog lesújtani a magyar közélet nagy szennyesére. *Polónyi* tudja a legjobban, hogy ez a pör keservesen rosszul áll. Egy kis terrorizmus, egy kis megfélemlítés, egy kis kormány-kegy, jaj be jó volna. A néhai való igazságügyminiszter erre pályázik. Sikerül-e nyélbeütni a dolgát, az ő gondja, az ő baja. Nem törődünk vele, de az ellen a legelősebben tiltakoznunk kell, hogy *Polónyi* részt kérjen és kapjon a becsületes embereket illető kötelességből és munkából.

A kiegyezés, a kvótaemelést, a közös bank ellen háborgott ma *Polónyi* a pénzügyi bizottságban. Egykori kebelbarátja, *Wekerle* Sándor miniszterelnök könnyen bánt el vele, sokszor guny és vice tárgyává tette. Erről hallgat a félhivatalos tudósítás. *Polónyi* mit se törődve a miniszterelnök esipős és szalirikus megjegyzéseivel, nekigyürközött a dolognak és megfujta a harci riadót. Mentse meg az Isten az országot a *Polónyi* ellenzékeskedésitől. Nem, nem és ezerszer is nem! Ha meg voltunk nélküle eddig, majd csak elviseljük a csapásokat nélküle is. Ha *Polónyi* támadja a kormányt, minden tisztességesen érző hazafi gondolkodóba esik. Ezt az urat nem lehet követni! Mert azzal ugyan mindenki tisztában van, hogy *Polónyinak* nem fájna ma a feje a házáért, ha véletlenül nem akolbólitják ki a kabinetből. Önös érdekek játszanak itt közre, közönséges haszonlesés! *Polónyi* előbb befurakodott a bizottságokba, aztán rátör a kormányra, mely kegyelemmel volt hozzá. Undorítóan szemérmetlen lésztvány ez, de nem lep meg bennünket, mert mi nagyon jól ismerjük az emberünket. Az ország is. Telhetetlen féreggel állunk szemben: rázzuk le magunkról!

A Kiegyezés a pénzügyi bizottságban

A képviselőház pénzügyi bizottsága ma délután öt órakor tartott ülésén foglalkozott a kiegyezési javaslatokkal. *Széll* Kálmán rövid megnyitó beszéde után *Hoitsy* Pál előadó ismertette a javaslatokat. Ismertette azokat a veszedelmeket, amelyek az országra háramlottak volna, ha az egyezés meghiusulna. Ausztriával gazdasági harcra lettünk volna kényszerítve már most,

minden előkészület nélkül. Kijelenti, hogy a megegyezés nem elégíthet ki mindenkit, mégis elfogadásra ajánlja a javaslatokat, mert a rossz kiegyezés is jobb a meg nem egyezésnél.

Boszu a bukásért Polónyi kíváncsi

Polónyi Géza első sorban felvilágosítást kér három kérdésre: 1. Igaz-e az, hogy az osztrákok részéről bizonyos fenyegetőzések érvényesültek abban a tekintetben, hogy meg nem egyezés esetén az osztrák kormány a közös vámbevételek felett szabadon fog disponálni. 2. Mi az oka, annak, hogy az osztrák és magyar szerződés életbeléptetési záradéka egymással nem kongruens? A magyar törvény életbeléptetése attól tétetik függővé, ha a közös vámbevételek felhasználása törvényhozási uton biztosítottatik, az osztrák záradék pedig kifejezetten a kvóta felemelésétől teszi függővé a törvény életbeléptetését, amely utóbbi a kvóta és a kiegyezés közötti junktimot jelenti. 3. Mennyiben igaz a lapoknak az a híre, hogy a közönségi kiadásoknál már 1908-ban 20 millió többlet-kiadás várható és a miniszterelnök eziránt legutóbbi bécsi útja alkalmával már tárgyalásokat folytatott. Majd ha e kérdésekre felvilágosítást kapott, fejti ki álláspontját a törvényjavaslatra vonatkozólag.

Wekerle válaszol

Wekerle Sándor miniszterelnök: A leghatározottabban kijelenthetem, hogy én azt sohasem hangoztattam, hogy a kiegyezés megkötését az a kényszerhelyzet szorgalmazta, mert az osztrákok azzal fenyegettek, hogy a vámbevételek nem fognak a közös kiadásokra fordíthatni. Tagadhatatlan, hogy az osztrák kormánynak az volt az álláspontja, hogy a vámbevételek közönsége nem folyik a vámhatár egységes voltából, hanem a jelenlegi állapot külön megállapodás eredménye. Ami a kvóta és a vámbevétel hovatartozásának együttes tárgyalását indikálta, annak az a magyarázata, hogy eddig is a kvóta-törvényekben foglalt helyet a vámbevételek feletti dispozició. A két életbeléptetési záradék különbözősége azért állott elő, mert mi a vámbevételek hovatartozásának törvényes meghatározásától, ők pedig a kvóta felemelésétől tették függővé a törvények hatálybaléptét. Mi a miénkbe a mi biztosítékainkat, az osztrákok az övéket vették be a záradékba. Ami a közös költségek emelését illeti, arra csak annyit, hogy a közös költségek 1908-ra teljesen normális keretben fognak maradni.

A paktum titkai

Polónyi Géza: Mikor a kormány és a felség között a paktum megkötött, a következő feltételek állapítottak meg a kiegyezést illetőleg. A külfölddel megkötött vám- és kereskedelmi szerződések, ugyszintén az autonóm vámtarifa becsikkelyezendők: Magyarország és Ausztria között a gazdasági kiegyezés az 1899: XXX. t.-e. figyelembevételével megkötendő, ha ez nem sikerül, akkor a státusquo fennmarad a két állam között a külkereskedelmi szerződések tartalmáig. Tehát nem reciprocitás, hanem státusquo és pedig királyi szóval biztosított státusquo.

Ha már most a kormány a külkereskedelmi szerződések törvénybeiktatása után sietett volna az autonóm vámtarifát becsikkelyezni, úgy mint az osztrákok, akkor nem állott volna elő a jelenlegi kényszerhelyzet. Mert van ilyen kényszerítő körülmény másik is. A bank-akta szerint ugyanis, ha a kiegyezés a két állam között 1907. december 31-ig törvényhozási uton létre nem jön, akkor az osztrák-magyar bank szabadalma már 1908. január 1-én önmagától megszűnik. Ezt az eshetőséget ő sokkal súlyosabbnak tartja és nincs kizárva, hogy ez bekövetkezhetik. Ausztriában

igen erősen támadják a javaslatot, miután 172-en vannak feliratkozva ellene. Ez a bizonytalanság is el lett volna kerülhető, ha a kormány idejében lépéseket tesz az önálló bank felállítására iránt. De ha ezt két hónap alatt kell megcsinálni, vagy pláne 1907. december 31-én, márcól holnapra, ebből kiszámíthatatlan káosz háramlik az országra.

A kiegyezés — elfogadhatatlan

Ami a kiegyezést illeti, nem találja helyesnek, hogy a tranzitó tarifák lekötése felszabadult, hogy a hajózási szállítási adó el lett engedve, hogy a dalmátvasutat létesítik. Ezen kifogásokon kívül négy csoportba foglalja össze azon indokokat, amelyek lehetetlenné teszik a javaslatok elfogadását:

I. A készletek felvétele tekintetében intézkedés nincs, ennek az elodázása megnehezíti az önálló bank felállítását.

II. A kvóta felemeléséből az országra háruló teher számszerűleg meg nem állapítható, sem most 1908-ra, annál kevésbé 1915-re. *Tiltakozik a kétszázalékos emelés ellen*, egyáltalán a kvóta felemelése mint kompenzáció objektum egy gazdasági kiegyezésben meg nem állhat. Ma a két százalékos 4.800.000 K.-ban állapítják meg, de *hogy mennyire szaporodhatik ez háború esetén*, azt senkinek sem tudja megmondani. *Nem helyes*, hogy a kvótaemelésben a kormányok már *ab ovo megállapodtak*, mert ez a kvótabizottságok tekintélyének rovására mehet. Nem fogadja el a kvótát, mint a bank-kérdés kikapcsolásának rekompencióját.

III. Az önálló bankot fel akarja állítani s úgy látja, hogy a meggyezésben ez elé akadályokat gördítettek. Felvilágosítást kér, hogy az arany a meggyezés szerint fizetési eszköz-e, vagy értékmérő? S mivel az osztrák szöveg eltérő, kérdezi, hogy meg nem egyezés esetén ebben is a választott bíróság dönt-e?

IV. A választott bíróság nyelve tekintetében nincs határozott megállapodás. Úgy látja, hogy az *német lesz*.

A kiegyezés mérlegét így állítja fel: Ha ki nem egyeznek, maradt volna status quo, lett volna kvótaemelés nélkül és 1908. január 1-én önálló jegybankkal. Ha az adott törvények alapján ez megvolt, hogy lehet kívánni tőle, mint függetlenségi embertől, hogy a kvóta emelését megszavazza, *míg a magyar vezérleti és vezényeleti nyelv biztosítva nincs*.

A mumus — Ausztria

Wekerle Sándor miniszterelnök: Ismétlem, hogy a magam részéről sohasem hangoztattam, hogy a vámbevételek hovatfordítása tekintetében a két kormány között levő véleménykülönbséget olyan kényszerítő faktornak tartom, amely miatt a kiegyezés megkötendő. Megfelemlíteni magamat nem engedem és ha nem is hangoztattam, de foglalkoztam azzal, hogy szükség esetén, ha ausztriai részről a vámbevételeknek a közös kiadásokra szóló fordítása megtagadtnék, Magyarország részéről mily intézkedések teendők. A képviselő ur csak az árnyoldalt domborítja ki, de nem említi fel azokat az előnyöket, amelyeket elértünk. Ami a status quo kérdését illeti, az ezen az alapon való rendezkedés nem megy olyan könnyen. *Az a paktum, amely a magyar király és a nemzet közt létrejött, nem köti az osztrákokat*, mert vajjon mit gondol a képviselő ur, ha a fejedelem és az osztrák kormány között létrejön egy paktum, kötelezne az bennünket magyarokat? Mi is a legenergikusabban tiltakoznánk ez ellen.

A kvóta-nóta

A készletek felvételéről mikép intézkedhettem volna, ha egyszer a bankkérdést kikapcsolták? A mai pénzügyi helyzet, a magas kamatláb nem teszi időszerűvé a kérdés fölvetését. A készletek felvételét én iniciáltam, követelni fogom, mindenki elejthetné ezt a követelést, csak én nem. *De olyan bátor ember nem vagyok*, hogy ha három év múlva lejár a bankszabdalom, akkor most forszirozzam. *A kvótáról elismerem, hogy a legterheesebb része a kiegyezésnek*. Pénzügyi szempontból *lényeg nem állapítható ma meg, hogy mennyi*. Jogi szempontból nem kifogásolható a kormány eljárása a kvóta terén. Az 1867. évi XII. tc. szerint a kiküldött kvótabizottságok a minisztériumok alkotmányos befolyásával teszik meg javaslataikat. Ennek az alkotmányos befolyásnak a mikénti gyakorlására kötelezte magát a két kormány és arra, hogy ha a bizottságok nem egyeznek meg, mit fognak javaslatba hozni. *A 2 százalékos lekötése nemcsak teher, de biztosíték arra*, hogy a ránk következő tíz évben nem fog emelkedni. Ezt a biztonságot nem lehet kicsinyelni, mert odaát ugyancsak hangoztatják a 42 százalékosra, sőt 50 százalékosra való felemelést is. *Én nem vitatom, hogy ez a kiegyezés jó, de jobbat nem tudunk elérni*. Tíz évig majd csak meg leszünk vele, minden esetre jobb annál a bizony-

talanságnál, amely a meg nem egyezés folytán háramlott volna az országra.

Polónyi Géza rövid válasza után, melyre Wekerle Sándor miniszterelnök pár szóval reflektált, a bizottság a javaslatok feletti tárgyalást csütörtök délelőtt tíz órára halasztotta.

Beck báró leleplezi a magyar vivmányokat

- I. Közös vámterület, egységes tarifa
- II. Magyarország önállóan nem szerződhetik
- III. A közös hadsereg marad a régi
- IV. Közösség mindhalálig

Az osztrák képviselőház mai ülésének eseménye az a nagy beszéd volt, amelyet Beck báró miniszterelnök a kiegyezés védelmére mondott. Beck egyszerűen lerántotta a leplet Wekerle edesszavu hazugságairól. Föltűnést keltett, amikor kijelentette, hogy bár a vámszövetség helyébe vámszerződés lépett, a „történelmi formák“ mégis sértetlenül megmaradtak. Vagyis — mint eddig — *egységes vámterület, egységes vámhatár és szerződészerű vámtarifa van*. És pedig, tette hozzá Beck, 1917-ig. Semmiféle változás nem történt, — vágta ki azután a Reichsrath tapsai mellett.

Miután ily előnyösen kidomborította a magyar függetlenségi párt közjogi-vivmányait, azt mondotta, hogy a „birodalom“ kereskedelmi képviselője nem a két kormány, hanem a külügyminiszter dolga. Ez a Wekerle—Kossuth-féle második számú vivmány — osztrák megvilágításban. Beck összbiradalomról beszél és tagadja azt a jogunkat, hogy a kereskedelmi érdekeinket magunk szolgáljuk a külfölddel szemben. Minden közös, egységes, szent és érinthetetlen marad. Magyarul persze ezt így mondanák: édes hazánk függetlenségi törekvései érvényesítették.

De beszélt Beck a hadsereg dolgáról is. Ki kérdezte? Lueger kérdezte és ő felelt. Még pedig így:

A kiegyezésre vonatkozó megállapodások semmiféle összefüggésben nincsenek a katonai kérdésekkel. Az az aggodalom, mintha azok a kipróbált alakok, amelyek a hadsereg nyugszik, veszélyeztetésnek vagy megrendülésnek volnának kitéve, egészen alaptalan.

Ez nem más, mint a megismételt Chlopy. A közös hadsereg is szent és sérthetetlen. Erre pedig azt mondják a címzetes magyar 48-asok, hogy haladunk előre az állami önállóság útján. De leleplezte Beck báró a blokk-kérdéssel üzött szédelgést is. Kijelentette, hogy Ausztriának a magyar kormány megkérdezése nélkül is joga van a magyar blokk konvertálására és az ebből származó haszon kizárólag Ausztriáé lesz. Ez nagyon értékes vivmány! — jegyezte meg Beck. A blokk ügyében sikerült megvédenünk a magyar álláspontot — mondta annak idején Wekerle. Sajnos, mi Beck bárónak hiszünk.

Eldicsékedett még Beck a kvóta magyarországi részének felemelésével is, amelyért nem hoztak áldozatot, különösen nem a fogyasztási adók terén. Végül ismét az összbiradalom nagyságáról beszélt. A Duna-monarkhiának (így mondta!) *megváltozhatatlan gazdasági tényei érvényesültek a kiegyezésben*. Tulzás nélkül mondhatja, hogy a két államsfél a jövőben is egymásra lesz utalva. Amit nagyon valószínűnek tartunk, föltéve, hogy a jövőben is az áll-függetlenségiek uralkodnak Magyarországon.

Beck báró beszéde után *Stracher*, majd *Odizal* szólaltak föl. *Modracek* a tótok elnyomásáról hazudozott s azt a hülyeséget kockáztatta meg, hogy a magyarországi nemzetiségeken csak belső forradalom segíthet. *Laginja* a horvát kérdést feszegette. *Abrahamovicz* a lengyel klub nevében dicsérte a magyarokat, mint a közös intézmények lelkes barátait. *Iro* beszéde után a vitát holnapra halasztották.

A HIR

A csernovai vérfürdő

Boncolják a halottakat. Holnap lesz a temetés. Lázonganak a tótok. Katonaszállta meg a vidéket

— A HIR tudósítójának telefonjelentése. —

Rózsahegy, október 29.

A vasárnapi emberpusztulás izgalmai uralják az egész vidéket. Csernován, ahol a véres csemény borzalmai közvetlen hatást gyakorolnak, kissé nyugodtabb a hangulat, bár a falu hazafias érzelmi tanítóit és bíróját *agyonütéssel fenyegetik*. A községben és a vidéken is *gyalázkodó röpiratokat* terjesztenek *Párvy Sándor* szepesi püspök ellen, *akinek a vérengzést tulajdonítják*. A röpiratok *gyilkosságra lázítják a népet*. *Lucski* és *Kelemenfalva* községek is a püspök ellen lázonganak, aki a pánszláv papot elmozdította és új papot küldött a községbe. A lázongó községeket katonaság szállta meg. Csernován egy század honvéd és egy század közös baka ügyel a rendre, *Liszkófalván* szintén egy század őrzi *Pazulik Márton* plébánost, akit a fölzúgott nép haragjától féltének. A *némellipesei* főszolgabíró átiratban kért katonaságot az alispántól, hogy a lázongó községek nyugalmát helyreállítsa.

A véres csemény színhelyén folyton tart a vizsgálat. A rózsahegyi törvénytörzők vizsgálóbírája a letratóztatott lázítókat hallgatja ki, egy hadbírószázados pedig azt vizsgálja, hogy a *csendőrök fegyverhasználatát jogos volt-e*. Ma folytatták a tegnap délután megkezdett boncolást, ami szintén izgalmat teremtett. A halottakat holnap temetik el csendőrszuronyok közt, katonák fedezete mellett.

Kossuth Ferenc állapota. Kossuth Ferenc kereskedelmügyi miniszter állapota tartósan javul. A miniszter ma egész nap dolgozott és reggel fogadta *Szterényi József* kereskedelmügyi államtitkár, aki a minisztérium folyó ügyeiről referált hosszasan. A miniszter ma is ágyban maradt és háziorvosa, *Müller Kálmán* dr. főrendiházi tag továbbra is a legnagyobb nyugalmat ajánlotta, úgy, hogy előreláthatólag még több napig kénytelen ágyát őrizni.

A király. Jó hírek érkeznek Bécsből. A király egészsége már majdnem teljesen helyreállt. Elmúlt már a köhögés is, amely pedig a leg-hosszabb ideig gyötörte az agg uralkodót. Ereje is mindinkább visszatér, étvágya javul. Ma öt-negyed órát sétálgatott a schönbrunni kastély folyosóján. *Traut* grófné, néhai *Erzsébet* királyné nővére a király látogatására ma Bécsbe érkezett.

Az Ujságírók Egyesületéből. A Budapesti Ujságírók Egyesülete ma délután *Herceg Ferenc* elnöklésével választmányi ülést tartott. A választmány kimondotta, hogy *Kiss József* negyvenéves írói jubileumán ünnepi lakomát rendez az egyesület. Elismeréssel vették tudomásul az igazságügyminiszternek az előzetes lefoglalást eltörölő rendeletét. A *József királyi herceg* szenatórium egyesület átiratban értesítette az egyesületet, hogy tizezerkoronás ágyalapítványt létesített tüdőbeteg ujságírók részére. A nagylelkű adományt hálás köszönettel fogadta a választmány.

Leleplezett család. *Steiger* Rezső nyegenhat éves ügynök beállított tegnap *Vozáb* Ede műépítész lakására, a Múzeum-körút 37. száma alá s azt mondta, hogy gróf *Károlyi* titkára, *Torer* Tamás küldte őt. Elpanaszolta, hogy inségben van és segítséget kért. Az építész gyanút fogott, rendőrért küldött s bekísértette *Steigert* a főkapitányságra. Ott megállapították, hogy *Steiger* sohasem ismerte *Torert* és család, valamint okirathamítás miatt büntetve volt már. Letartóztatták.

Házasság. *Neuhausz* Pál, a „Budapesti szivattyú gyár r. t.“ pénztárnoka eljegyezte *Peil* Adolf tekintélyes újpesti kereskedő leányát, *Olgát*. *Müller* Lajos németbolyi földbirtokos, eljegyezte *Blum* Olga kisasszonyt *Siklóson*.

A HIR

Kidobta az albérlője

Egy uriaszony nem mer a lakására menni. Mert az albérlője baltával várja. Az asszony két hét óta bujdosik. Panaszra jött A HIR-hez

A HIR-hez ma keserves panaszszal fordult egy magánzó uriaszony: Gombkötő Kornélia. Kerek két hét óta nem talál otthont a lakásában. Nem bocsátja be az albérlője, mert felmondta neki a lakást. Feleségestül ballával várja haza, agyonütéssel fenyegeti és a rendőrség többszöri feljelentésre sem intézkedik. Az urnó az idegen hajlékból is alig merészkedik ki az utcára. Az esti sötétség leple alatt jött el A HIR-hez, ahol így panaszkolta el brutálisan szomorú esetiét:

— A Nagydíófa-utca 7. számú ház első emeletén van éves lakásom, amelynek egy részét albérlésbe adtam Strassmann Viktor kereskedőnek, aki a feleségével és a nővérel lakik nálam. A régi lakásból november elsején elköltözöm, de az albérlőket nem viszem magammal az új lakásba, mert a lakóm felesége összeférhetetlen természetű. Október tizenötödikén felmondtam nekik. A bérlő felesége rámrohant és gyalázkodva fenyegetett meg, hogy majd ő kiűz a lakásomból. Este hazajött a férj, aki szintén rántámadt. Bezárkoztam a lakásomba, de baltával dörömböltek az ajtómon. Észrevétlenül kilopódtam és elmentem a VII. kerületi kapitányságra, ahol fölvettem a panaszomat, de nem intézkedtek. Egy héttig nem mertem hazamenni, mert Strassmann pofonnal fenyegetett. A múlt hét péntekjén egy barátómet vittem fel aludni a kis leányával, hátha így nem bántanak. De éjszaka bejöttek és kikergettek az otthonomból a vendégeimmel együtt. Éjfélkor siettem a főkapitányságra, ahová nyomban megidéztek Strassmann, de ez mindent letagadott. A rendőrség elbocsátotta és én újra nem mehett haza. Vasárnap délután, mikor föl akartam menni, a lépcsőházban felpofozott. Nem látta senki, hiába jelentem fel. Azóta közeledni sem merek a lakásomhoz és a rendőrség ismételt sürgetéseimre sem csinál semmit.

Meggyőződünk róla, hogy a szegény védtelen asszony szörnyű helyzetben van. Elvárjuk, hogy a főkapitány most már sürgősen segít a barbár-állapoton és az urnót visszahozza otthonába.

☞ **Gyilkos villamos.** Pollák Arnold üvegkereskedő ötesztendő Vilmos nevű fiát a városi villamos vasut egyik kocsija elütötte ma délután hat órakor a Király-utca 87—89. számú háza előtt. A fiúcska szörnyen halt s a morgueba szállították. A rendőrség vizsgálatot indított ez ügyben.

☞ **Végzetes szerelem.** Császár Anna apólonó, aki a Vadász-utca 34. száma alatt lakott fitestvérénél, ma délután panaszkodott, hogy rosszul érzi magát. Teát főzött s beledobott másfél szublimát-pasztillát, aztán fölhajtotta az italt. Kinos göresökben feküdt, amikor rátaláltak. A mentők elvitték a Rókus-kórházba, ahol eszméletre tért s elmondta, hogy reménytelen szerelem miatt kereste a halált.

☞ **Életunt uriaszony.** Barna Mihályné magánzó, akinek a Zugló-utca 42. száma alatt kis háza van, ma reggel marólugot ivott a lakásán. A hatvanéves hölgy gyógyíthatatlan betegsége miatt kereste a halált. Súlyos állapotban vitték a Rókus-kórházba.

☞ **Megszökött kocsmáros.** A budapesti főkapitányság ma este táviratot kapott Sallay nagyszabeni vizsgálóbírótól, hogy körözlevelet adott ki Reismann Jakab harmincesztendő kocsmáros ellen. Reismann okmányokat hamisított, esalt és azután megszökött. Valószínűleg a fővárosba. A rendőrség megtette a szükséges intézkedéseket.

FERENC JÓZSEF KESERÜVIZ
páratlan hashajtószer.

x A sikkasztó tragédiája úgy elszomorítja az olvasót, hogy egy pohárka alföldi konyakot kell innia, hogy felviduljon.

HULLAVÁSÁR

a szegedi kórházban

Szeged város kórházában árulják a holttesteket. A vásár évek óta tart. Keller Mária magzatát eladták. Vádolják a polgármestert és a tisztí főorvost

— A HIR tudósítójának telefonjelentése. —
Szeged, október 29.

A szegedi rendőrség kihágási bírója előtt ma hátborzongató üzemekről hullt le a lepel. Tanuk igazolták eskü alatti, hogy a szegedvárosi közpórházból évek óta hullákat csempésznek ki és a holttesteket eladják Haering Ede szegedi hangszergyárosnak, aki esontvázak kikészítésével foglalkozik. Haering, aki hazai muzeumoknak és iskoláknak szállítja a esontvázakat, éveken keresztül Németországból hozott hullát, de amikor a német kormány a hullák kihureolását betiltotta, kényszerűségből a hazai ipart pártolta és a szegedi közpórházból szerezte be szükségletét.

A rémitő vásár gyanuja a Keller Mária híres esete alkalmából merült föl. Amikor a Mezei István igazságát keresték és Keller Mária holttestét kellett exhumálni, a sirt sokáig nem találták a dorozmszázeli temetőben. Akkor jelentették Baksa Lajos főkapitánynak, hogy a kórházban napirenden van a hullák kiszállítása, de nem a temetőbe, hanem Haering Ede preparáló intézetébe. A vizsgálat megindult és Koczor János kihágási bíró előtt földerültek a hullavásár borzalmai. Klivényi Ferenc, a hangszergyáros szolgálja volt az első tanu.

— Sokszor vittem holttestet a gazdám üzletébe. A kórházból hoztam zsákba takarva, hogy ne tudják, mi van benne. A hónom alá fogtam és úgy vittem haza.

Rózsa József, Haering Ede preparáló intézetének alkalmazottja ezt vallotta:

— Öt hullára emlékszem, amelyeket a kórházból szállítottak. Én 1901. február elseje óta vagyok Haering üzletében, de 1906-ig mindig Németországból szállították a holttesteket.

— Miért nem hozzák most is onnan? — kérdezte a kihágási bíró.

— Nem tudom.

— Persze pártolni kell a hazai ipart! — jegyezte meg a bíró maliciával.

— Tudott dr. Hollós József, a kórház boncoló orvosa arról, hogy a hullákat elviszik?

— Igen, tudott. Többször bejött hozzánk az üzletbe és a kórház részére esontvázat kért. Ennek ellenében hullát és hullarészeket ígért. Emlékszem rá: egy alkalommal így szólt Haering Ede Hollós doktorhoz:

— Ha ingyenes hulla lesz, csak küldjék hozzám.

— Ha alkalom nyílik rá, szívesen küldök választott előzőkenyen a kórházi orvos.

— Látta Hollós doktor Haeringéknél a hullákat? — kérdezte a bíró.

— Látta, de már kikészítve. Balog Imre volt kórházi boncoló-szolga is esontváznak kikészítve szokta átküldeni a hullákat. Hal koronát kapott egyért.

— Hová szállították a kikészített esontvázakat? — tudakolta a bíró.

— A megrendelőknék.

— Keller Mária magzatját is megkapták?

— Igen, félre van téve nálunk spirítuszban, de még nem készítették ki.

— Most is kapnak hullákat?

— Most nem, csak hullarészeket. Most is van nálunk egy szú-ette lábszáresont, amelyet dr. Hollós küldött kikészítésre.

— Keller Mária holttestét nem kapták meg soha?

— Nem kaptunk fiatal hullát — volt a válasza. — Mindig cloggott testek maradványait kaptuk.

A következő tanuk: Herkner Alfréd, Haering alkalmazottja és Pintér Ferenc kórházi solga megerősítették az előző tanuk vallomását.

Pintér emlékszik rá, hogy az elődje: Balogh Imre többször hozott fehér lepedőben testrészeket: lábakat, karokat, fejeket.

Koczor János kihágási bíró ma nem hozott ítéletet, hanem újabb tanuk beidézi dr. Lázár Györgyöt, Szeged város polgármesterét és dr. Faragó Ödön városi tisztí főorvost, akik ellen az a vád, hogy a hullákat az ő engedelmükkel szállították el a közpórházból. Beidézik továbbá dr. Hollós József kórházi boncoló orvost, aki ellen ma súlyosan kompromittáló tanuvallomások hangzottak el.

TÁVIRAT TELEFON

Lángokban egy kórház Pánik a betegek közt

Déva, október 29.

Könnyen végzetessé válható tüzvészedelem tartotta izgalomban a város közönségét. Ma délelőtt tíz órakor kigyulladt a közpórház épülete. A lángok gyorsan terjedtek tovább s a hatalmas épülettömeg a nagy szél miatt rendkívül veszélyben volt. A tüzfórtóság mindent elkövetett, hogy a tüzvészedelem megakadályozza, ez azonban nem sikerült. Egy nagy pavillon teljesen leégett. A betegeket, — akik közt óriási pánik uralkodott — szerencsésen kimentették. A tűz okát nem tudják.

Tosellinét nem bocsátják az apjához

Kiadja Pia Monicát

Salzburg, október 29.

Nem igaz az a hír, hogy Toselliné ideérkezett és meg akarta látogatni haldokló atyját. Toselliné az utóbbi időben eleinte levelekben, majd közvetítő barátok útján ki akarta eszközölni, hogy szülei fogadják, de hasztalanul. Mióta a grófnó férjhez ment Tosellihez, a nagyhercegi udvar energikusan visszautasított minden közeledést: leveleit felbontatlanul visszaküldték és a szóbeli békítésekét a nagyherceg elutasította. Ilyen előzmények után nem valószínű, hogy Toselliné Salzburgba jöjjön.

Drezda, október 29.

Hohenlohe-Bartenstein herceg értesítette a királyt, hogy közbenjárásának Tosellinénél nem volt eredménye és így nincs más hátra, minthogy a szász udvar lörcény útján érvényesítse jogát Pia Monica hercegnőhöz. Más forrás szerint Toselliné kész kiadni a kis hercegnőt. Már holnap Tirolba viszik Pia Monicát és a szász udvar megbizottja ott fogja átvenni.

Berlin, október 29.

Gróf Maltaroli ma átvette Pia Monicát és a bonne-nal együtt Tirolba utazott automobilon. Utközben a kis hercegnőt át fogja venni a szász udvar megbizottja. Toselliné ennek fejében évente 40.000 lírát fog kapni, de a király fenntartotta magának a jogot, hogy megengedi-e Tosellinének, hogy gyermekeit időnként láthassa.

Khuen-Héderváry merénylője meghalt

Zágráb, október 29.

Gersanic, volt képviselő, aki 1885-ben a tartománygyűlésen Starcsевич Dáviddal együtt inzultálta gróf Khuen-Héderváry bánt, tegnap meghalt. Gersanicot akkor öt havi fogházra és politikai jogainak elvesztésére ítélték. Büntetésének kitöltése után visszavonult a közéletől, csak a legutóbbi időben kezdett ismét szerepelni.

A hadtestparancsnok magyarul beszél

Kolozsvár, október 29.

Gaudernak tábornagy nagyszabeni hadtestparancsnok három napig Kolozsváron időzött. Itt időzése alkalmával megvizsgálta az önkénteseket, kikhez lelkesítő magyar beszédet intézett.

Moltke gróf a pellengéren

A bíróság fölmentette Hardent a vád alól. Bizonyítékait elfogadta. Moltke gróf perverz hajlamait megállapította. Berlin ünnepli a leleplezést

Harden nyilatkozik A HIR-ben

Harden fölmentették. Ez az esemény ma mindennél nagyobb, izgatóbb. A császár bizalmas emberei közé, a berlini kamarilla közé csúdit az ítélet szöveg ostroma. A panaszosból vádlott lett. S nemcsak Moltke Kuno grófra, hanem a többi perverz, rothadt erkölcsű diplomatákra, katonatisztekre is lesújt a bíróság megsemmisítő ítélete. Hardent, a nagyszű, bátorzavú író ünnepli egész Berlin és a németekkel együtt minden éppézzékü ember. A párisi Zola-pör óta, a melyben egy lángelméjű író mérte össze fegyverét a gazsággal, a katonai korrupcióval, nem volt ilyen nagyszabású összecsapása a tollnak és a szervezett hatalomnak. Harden egymagában harcolt, az igazság erejével, amelyet nem taposhat össze a katonacsizma s a meggyőződés ihletével, amely győzelmesen kerül ki az izgalmas tornából. Harden mellé szegődött megvihatlan erősségnek a német nép becsülete és szégyenérzete. Az egész pör az undor orrfacsaró érzését terjesztette. Annál megnyugtatóbb az ítélet. A bíróság megállapította Moltke beteges hajlamait s ezzel fényes elégtételt adott Hardennek. A bíróság nem volt tekintettel a panaszos történelmi nevére, társadalmi állására, felsőbb összeköttetéseire. Ugy ítélte, ahogyan egy megtévedett, beteg ösztönű ember fölött ítélni kell, ha mindjárt a császár kardja is csörög az oldalán. A berlini ítéletnek tapsolni fog az egész emberiség, amely utálja a természet ellen való tisztátalan vétkezést.

Ítélet előtt

— A HIR tudósítójának telefonjelentése. —
Berlin, október 29.

Hideg, esős őszi reggel virradt a városra, de a kedvezőtlen időjárás senkit sem riasztott vissza attól, hogy égő kíváncsiságát kielégítse. A törvényszék épülete előtt ezrével gyülekeztek az emberek. És ernyők alatt szorongva álldogáltak az utcán, jóval a tárgyalás megkezdése előtt. Az izgalom tetőpontját érte, mikor Harden, majd Moltke gróf megérkeztek. A rendőröknek rengeteg munkát adott a tömeg fékentartása. Mindenki be akart jutni a tárgyalóterembe, ami természetesen nem sikerült. Ma is nagy pénzeket adtak egy-egy jegyért, mint mikor szenzációs színjátékot hirdetnek fölemelt helyárrakkal. Kern dr., a bíróság elnöke két bírótársával fél-tizenegy óraker jelent meg a teremben. A premiérek lázas nyugtalansága suhant végig a hallgatóság tömött sorain. Sokan hangos megjegyzéseket tettek, ami csak fokozta az izgalmat. Egyszerre elcsöndesül a terem, az elnök int, mindenki mohón, feszült idegekkel várja szavát.

Fölmentés

Kern dr., a bíróság elnöke, főnhangon hirdette ki az ítéletet, amelynek rendelkező része így szól:

A bíróság Harden Miksát a becsület-sértés vádjára alól fölmentette. A költségeket Moltke gróf magánpanaszos viseli.

A közönség tulnyomó része *Bravo!* és *Hoch!* kiáltásokkal fogadta az ítéletet. Moltke hívei *pisszegtek*. Az elnök esöndre intette őket és felolvasta az ítélet megokolását.

A bíróság csakis a *Zukunft*-ban megjelent nyolc cikk tartalmát vizsgálta. Minthogy a régebben s ujabban megírott cikkek között összefüggés van, a bíróság kénytelen volt visszautasítani a vádlott képviselőjének az elévülésre alapított érvelését. A vádlott Moltke grófról azt állította, hogy homoszexuális hajlama van s a

bizonyító eljárás során megállapították, hogy Moltke grófnak csakugyan a rendestől eltérő dispoziciója van. De nem lehetett bizonyítani, hogy a panaszos homoszexuális tekintetben megtevédt volna. Hardennek *sikerült bebizonyítani* az állításait. Elbe asszony vallomásaiból kitűnt, hogy Moltke grófnak homoszexuális hajlamai vannak. A bíróság *Hirschfeld* Magnus dr. szakértői véleményének hitelt adott s ha ezt Elbe asszony előadásával összefüggésbe hozzuk, arra kell következtetni, hogy *Moltke gróf tényleg homoszexuális hajlamu*. Az a kérdés, vajjon ez a homoszexuális másokkal szemben kifejezésre jutott-e? A tanukkal, akik e tekintetben Moltke ellen vallottak, nem sikerült a bizonyítás. *Bollhardt* tanu vallomása nem jöhet figyelembe. A grófnak *Eulenburg* herceggel való barátkozása, az édes beszélgetések és a híres zselkendő-jelenet arra vallanak, hogy homoszexuális esetről van szó. Homoszexuális eseket nem bizonyítva, csak azt tekintik megállapítottnak a bíróság, hogy Moltke gróf homoszexuális.

Bollhardt tanu ellen

Moltke képviselője, *Gordon* igazságügyi tanácsos, az ítélet kihirdetése után *Bollhardt* vértessőrmestert, a koronatanut támadta meg. *Bollhardt*, ugymond, súlyosan rovtult multu ember. A testőrhadosztály haditörvényszéke *sikkasztások* és hivatali hatalommal való visszaélés miatt lefokozta, jogaitól megfosztották és a spandaui várba vitték, ahol fogságot szenvedett. Ez az egyetlen ember, aki Moltket gyalázatosan megsértette. *Kern* dr., a bíróság elnöke, erre nyomban kijelentette, hogy a törvényszék e tanu vallomásának különben sem tulajdonított értéket. *Gordon* kijelentette, hogy akkor nincs több mondanivalója. A pör befejezése után Moltke gróf hosszasan beszélgetett a védőjével.

Beszélgetés Hardennel Nyilatkozik a HIR-nek

A HIR szerkesztősége ma este nyolc óraker telefonbeszélgetést folytatott *Harden* Miksával, a mai nap hőseivel. Mikor megtudta, hogy Budapestről hívják, örömmel sietett velünk közölni az ítéletről szóló impresszióit és további akcióját. Mikor a magyar közönség lelkes rokonzását tolmácsoltuk a kiváló német írónak, melegen megköszönte a tüntető szimpátiát. *Harden* ezeket mondotta:

— Még most is zug a fejem a gratulációktól, a tömeg lelkes kitérésaitől, a szászámra érkezett táviratoktól, amelyekben magasállású férfiak ünnepelnek bátorságomért és sikeremért. A törvényszéki palotában alig tudtam szóhoz jutni barátaim ölelésétől, az után pedig *hoch*-ot és *hurrá*-t kiáltó ujjongó sokaság vett körül. Nagynehezen tudtam keresztülhatolni az embererdőn. Most itt vagyok *Wilmersdorfb*an, nagyon fáradtan, *egészen kimerülten*. Bocssássák meg, ha csak rövid néhány szóval beszélek a dologról. Éreztem, tudtam, hogy az ítélet csak fölmentő lehet, hiszen mellettem volt az igazság. Nem lepott meg az ítélet, de mégis jól esett nekem, hiszen hivatalos, *bírói megerősítést* jelenti vádjaimnak. *Az akciót folytatni fogom*. Nem riadok vissza senkitől és semmitől. Tudom, hogy a német nemzetnek épp oly nagy szolgálatot teszek, mint magának a császárnak. Most pedig — *lefekszem*, pihenésre van szükségem. Holnap ismét szívesen állok rendelkezésükre. Jó éjszakát!

Németország ünnepeit írójával czele elbacsuzott A HIR szerkesztőségétől:

Hoch! Hurrá!

— A HIR tudósítójának telefonjelentése. —
Berlin, október 29.

Mikor *Harden* elhagyta a törvényszéki palotát, ezekre menő tömeg fogta körül. Mindenki látni akarta, a tolongás szinte életveszedelmessé vált.

— *Hoch! Hurrá!* — kiáltotta a tömeg és percekig tartott az ünneplés.

Harden alig tudott utat törni magának. Mosolyogva köszönte a lelkes ovációt, de kérte az embereket, engedjék a kocsihoz, otthon türelmetlenül várja a családja. A tömeg Hardent *vállaira emelte* és nagy ováció közben a szomszédos vendéglőbe akarta vinni, de Harden nem engedte. Egy étebb hölgy *bokrélat nyújtott át* Hardennek és azt mondta, hogy fiát a hadseregben *olyan üzelmekkel tették tönkre*, amelyek ellen Harden író hadjáratot kezdett. Az ő fia áldozat lett. Harden bátor fellépése után remélhetőleg nem lesz több áldozat a hadseregben.

A tömeg Moltke gróf ellen tüntetni akart. A hirhedt gróf azonban óvatosan eltűnt a törvényszéki épület egyik mellékkijáratán. *Harden* kocsin *wilmersdorfi* lakására hajtatott.

*Gordon*tól, Moltke képviselőjétől megkérdezték, hogy *főlebbezni fog-e* az ítélet ellen.

— Ezt még nem tudom, — felelte *Gordon*.

Fenyegetik Moltkét A császár is izgatott volt

Bülow, birodalmi kancellár tegnap órák hosszat volt a császárnál. Udvari körökből kiszivárgott, hogy a császár a legnagyobb izgalomban várta az ítéletet és tegnap a kancellárral főleg a Harden-pörről beszélt.

Moltke gróf számos expresszlevelet kapott, amelyeknek írói fölszólítják, hogy ismerje be bűneit. Jelentse ki, hogy homoszexuális bűnököt követett el. Ha ezt nem teszi, bíróság előtt tanukkal fogják bebizonyítani perverz kihágásait. *Moltke* a leveleket az ügyészségnek adta át azzal, hogy belátása szerint bánják el velük.

NYILTTÉR

E rovat alatt közlöttekért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

Tauszky Miksa fia

Tauszky Lipót Budapest.

Csakis VIII., Vig-utca 25. sz. (Saját házban).
Magaselőlegek. Telefon 65-39. Magas előlegek
Legnagyobb butorszállítási költöztetési és beraktározási vállalat. Ajánlja ugy helyben és vidékre, valamint a közelgő, nyaralókba való butorszállításra jutányos ár mellett szolgáltatást

UTOLSÓ ÖNKÉNTES ÁRVERÉS

ÖS-BUDAVÁRA

feloszlása alkalmából

Pénteken és szombaton, november hó 1-én és 2-án árverésre kerülnek szabad kézből az összes épületi faanyagok, cserepfödölemek

egy amerikai pneumatikus kocsi, egy Peugeot-gyártmányu automobil, 100 darab viilamos ivilámpa, 200 darab cirkuszi löszerszám, 200 darab nyári és téli lópokróc.

Cirkuszok, színházak és kereskedők figyelmébe! Huszonötezer darab mesés kiállítású férfi és női kosztüm, 2000 pár trikót, nagymennyiségű női és férfi fehérnemű, 5000 pár cipő és csizma, 10,000 drb különféle kalapok stb. stb.

Szállodai, vendéglői és kávéházi berendezések. Székek, szekrények, állványok, 10 darab kiállítású üvegszekrény, stb. stb.

Quisisana automata-buffet

teljesen berendezve, tizenkét géppel.

Karlsbadi porcellán és majolika, 10,000 darab üvegváza.

ÖSSZES TÁRGYAK

a legtöbbet ígérnek egyenkint és összesen eladatnak. Az árverés mindennap tíz óraker delelőtt kezdődik s folyik egész nap.

A kormány és Lengyel Zoltán csatája

Lengyel Zoltán és Hajdu Gyula pörében holnap délelőtt mond ítéletet a törvényszék. Ma már eldőlt a csata. Az igazság a vádlottak oldalán van!
A bizonyítási eljárást és a pörbeszédet befejezték

A nagy pör második napján is óriási érdeklődés mutatkozott a tárgyalás iránt, a közönség már korán reggel zsufolással megtöltötte Szepessy bíró szűk tárgyalási termét. A bizonyítási eljárást befejezték és délelőtt tízenegy óráig az esti órákig a vád képviselőjének minden lázas erőlködése mellett egy adat sem tudta igazolni Lengyel Zoltán bűnösségét, sőt ország-világ előtt még nyilvánvalóbb lett, hogy ez a makulátlan jellemű, becsületes politikus csak az igaz ügyet szolgálta, amikor az aktákat elfogadta. Hajdu Gyula a másik vádlott is inkább jutalmat, mint büntetést érdemel, amiért kiásta a darabontok panamáit. A párbeszéd mind dicsőségére szolgál a védőknek Vázsonyi Vilmosnak és Kemény Miklósnak, akik újabb bizonyosságát adták nagy jogászai képességüknek. Vázsonyi szinte páratlanul áll és Kemény dr.-nak sem ez volt az első nagy sikere. Ma már eldőlt a csata!

A mai tárgyalás

Vita egy tévedés körül

Szepessy elnök: Megnyitom a tárgyalást. Sajnálattal jegyzem meg, hogy az egyik esti lap elég izléstelenül olyan kifejezést közölt, amelyet nem hagyhatok szó nélkül. Azt írja ugyanis az a lap, mintha Lengyel Zoltán a kihallgatása során azt mondta volna, hogy Kossuth Ferenc Levélszedelmügyi miniszter úgy beszélt róla, mint egy utcaseprő. Konstatálom, hogy ez a kifejezés itt nem hangzott el.

Lengyel: Ezt a kifejezést nem használtam!

Vázsonyi Vilmos: Előterjesztésem van. Az elnök ur rámutatott arra, hogy egy újság hamis tudósítást közölt. Ez a hamisítás jelentéktelen. Előttém a védelem érdeke fontosabb, mint bármely más magas állású férfiú külső díszje. Ugyanabban a lapban sokkal súlyosabb hamisítás foglaltatik.

Szepessy elnök: Melyik lapról van szó?

Dr. Vázsonyi: A Magyar Hírlapról, amely a következő kérdést adja az elnök ur szájába: „Elnök (Lengyelhez): Főírta az akták számaikat, amelyeket Hajdunál megrendelt? — Lengyel: Ezt nem tagadom.” En nem a lapot vádolom ezzel, de a tudósítót, aki hamisított és itt a nyilvánosság előtt bélyegzem meg! (Nagy mozgás a hallgatóság körében.)

Hamis tanúk

Hajdu Gyuláné vallomását olvassák fel ezután, aki mindenben megerősíti férje vallomását. Egy várszabjaszú ügyük is járt nála és hamis tanúzásra akarta rábírní.

Lengyel: En ismerem ezt az urat, sőt már büntető eljárás tárgyát is képezi az ügy. Polónyi keze van ebben is. A kegyelmes beteg igazságügyminiszter éjszakaiként fogdosott hamis tanukat ellenem. Kérem beszerezni Somogyi és Varga vallomását.

Az ügyész ellenzi és a törvényszék mellőzte Lengyel indítványát.

Hajdu: Nálam is jártak a kormányhoz igen közelálló férfiak és biztattak, hogy valljak Lengyel ellen, tehát hamisan. Kiutasítottam őket.

A rendőrség fotográfiája

Hajdunak a rendőrség előtt tett vallomását olvassák fel, amelyeket a vádlott megtagad. Ugy öríttek — mondja — mint egy rablógépként. Azt se tudom, mi mindent vettek jegyzőkönyvbe. Meg se moztak. Itt van a zsebemben egy ugynevezett bűnjel, amely 75.000 Koronás pauszálékról és egy millió panamáról szól.

Szepessy elnök: Ha bűnjel, ugy lefoglalom!

Hajdu: Tessék! Itt van!

Lengyel: A rendőrség jelentéseit jellemzi, hogy kézzelfogható hazugságokkal vannak tele.

Fizetett sajtó és becsületes sajtó

Szepessy elnök: Ugy látom, a lapok a vasutak hirdetéseiért kapják a pauszálét.

Lengyel: Mig a Független Magyarország szerkesztője voltam, kikötöttem, hogy a kormánytól ne fogadjanak el segélyt. Ott is hagytam ezt a lapot.

Szepessy elnök (Lengyelhez): Kape a Nap is szubvenciót, illetőleg a vasutak hirdetéseiért fizetést, amit pauszáléknak neveznek?

Lengyel: A két viszony között különbség van.

Más a szubvenció és más a hirdetések átalányban való közléséért kifizetett rendszeres, legális pauszálé. Tudtommal a Nap az államasutak hirdetéseiért közléséért tavaly 6000 koronát kapott. És azt hiszem, szívesen le is kliséoztatja a nyugtáit. (A képviselő ur téved, nem 6000 koronát, hanem 6000 forintot, 12.000 koronát. A szerk.) De nem arról van itt szó. Amit a lapok hirdetései átalány címen kapnak, az tisztességes dolog. Arról van szó, hogy olyan lapok, melyek ezer-ezerkét száz példányban jelennek meg, kétszáz ezer koronát kapnak, s annak fejében becsülmérik a tisztességes embert s a talpát nyálják a kormánynak. Ennek a kiegyezésnek a keresztülvétele is egy milliónál többbe került a kormánynak. Ez a magyar közélet botránya. Félmilliónál többbe került a kormánynak, hogy engem rágalmazzanak. Drága ember vagyok én!

Frivel akták

Szepessy elnök ezután aktákat olvas fel, később a Napból akarja konstatálni, hogy leköszölte-e a Lengyeltől kapott iratokat.

Lengyel: Főlősleges időpazarlás. En adtam át mindent közlés végett és nem Hajdu. Ha Kossuth Ferencnek nem tetszik a Nap, indítson sajtópört ellenünk. Ő tette le az iratokat a Ház asztalára. Mit akarnak tőlem?

Szepessy: Rendreutasítom. Ilyen hangon nem lehet beszélni a törvény előtt. Tovább olvastatja az aktákat, mikor a Polgárhoz jut, dr. Vázsonyihoz fordul:

— Ezt ön szerkesztette?

Vázsonyi: Amíg én szerkesztettem, nem kapott pauszálét. Visszautasítottam. Ez tendencia az elnök urtól!

Lengyel nem marad adós!

Az iratok olvasása közben felállt Hajdu és így szól:

— Elvártam volna, hogy beszerzik az adatokat!

Elnök: Ezért a hangért rendreutasítom.

Lengyel: Az akták csak három százalékát teszik a darabont vesztegetéseknek. Szeretném látni, ha kormánypárti volnék, merne-e a bíróság ide hozni.

Szepessy elnök: Rendreutasítom. Es...

Vázsonyi: Tudomásul veszem a változást, amely tegnap óta a tárgyalás vezetésében beállott.

Szepessy: Ont is rendreutasítom! Előterjesztem a számszék átiratát az Egyetértés huszonöt ezer koronás szubvenciójáról. Látszik, hogy teljesítette a számszék köteleességét!

Lengyel: Atir, aztán hallgat. Szprucet kéno ott rendet csinálni!

Szepessy elnök: Ezért a kifejezésért huszonöt koronával megbírságolom.

Lengyel (a pénztárcájához nyul. Óriási derűtség közben): Tessék, rögtön fizetek!

Vázsonyi: Ráér.

Lengyel: En adósságot rögtön fizetek. A számvévőszék az alsó hatósággal teljesíti a köteleességét, de a kormánynyal szemben beadja a derekát!

Elnök, mint recitátor

Szepessy elnök alig hallható hangon olvassa tovább a becsült iratokat. Főlmutat egy jegyzéket, a melyet Hajdunál találtak.

Lengyel: Régi feljegyzés. Hónapokkal ezelőtt vettem papírra. Legyen nyugodt, ha valakit felbujtók, nem adok írást a kezébe.

A további felolvasás során Szepessy önkényüleg rendelkezik, mire Vázsonyi semmisségi panaszt jelent be.

Szepessy: Itt egy miniszteri tanácsos személyi pótléka és más számok. P. báró pótléka, mellette egy numerus.

Hajdu: Ez Fejérváry tisztí pótléka.

Szepessy: Szóval panamák után kutatott. Mit irogatta fel ezeket?

Hajdu: Hogy tisztítsam a közélet szennyesét. Arra a másik feljegyzésre azért volt szükségem, mert egy szindarabom tárgyát rejti magában.

Az ügyész (gúnyosan mosolyog.)

Hajdu: Kikérem magamnak, hogy az ügyész lemosolyogjon. Injuríát nem tűrök.

Szepessy elnök: Ezek az államszámvévőszéki iratokról készült fotográfiák?

Lengyel: En egyet sem láttam a fotográfiákból. Azt tudom, hogy én rendeltem meg a fotográfiákat, de Erdélyi nem nekem szállította, hanem Kossuth Ferencnek. (Derűtség.)

Az ügyész kéri, hogy olvassák föl a Lengyel Zoltán főlhívását, melyre Hajdu hivatkozott.

Lengyel: Ez a Polónyi ellen írt cikkem, ezt élvezettel átnyújtom.

Az elnök: Megszerezhető az rövid uton?

Lengyel: Itt van nálam, mindig magammal hordom. (Derűtség.)

Lengyel kéri ezután, hogy olvassák föl Kossuth Ferenc február tizenharmadiki levelét, továbbá Hajdu

Gyulának azt a naplóját, melyben elmondja azokat a lelki motívumokat, melyek őt az inkriminált eseményekre indították. Ezt a naplószerű feljegyzést jóval előbb írta meg, amielőtt hozzá eljött, tehát ő nem lehetett a főbújtója.

Elnök ezután szünetet rendelt el.

Vége a bizonyításnak

Szünet után az elnök kihirdeti a törvényszék határozatát. Felolvasásra kerül a Pesti Napló február 3. és 25-iki számának két közleménye s a fegyelmi eljárás jegyzőkönyvének utolsó szakaszai. Az egyik szavazóbíró felolvassa mindezeket. Ezek után befejeződik a bizonyítási eljárás, kezdődnek a perbeszéd.

Az ügyész vádbeszéde

Lengyelre utazik

A pör tárgyát alkotó ügy szerinte büntetőjogi szempontból nem érdemli meg azt a szenzációt, ahogy a sajtó azt kezeli. Ez különben sem reá, sem a törvényszékre semmi befolyást nem gyakorol. Az ő feladata a megbottolt igazságot a törvény szilárd alapján helyreállítani. Hajdu Gyuláról beszél. Ez az ember feltette a közéletet. Mellőzi a szónoki eszközöket. A vádlott a politikai üldözöttest emlegeti s a mártír fényében szeretne tündökölni. Ismerteti a tényállást. Hajdu elment Lengyelhez s közölte vele, hogy sok panamáról tud. Aktákat is hozott s ezeket lefotografálták. Lengyel számokat adott s kérte, hogy Hajdu ezeknek adatait nyomozza ki. Nem lehet szó nélkül túrni, hogy mielőtt az elnök kézhez kapja az aktákat, azok már a Napban lássanak napvilágot. Az a védői állítás, hogy Kossuth letette az iratokat a Ház asztalára s így azok megszüntek hivatalos titkok lenni, szerinte nem felel meg a jog fogalmának. Ez politikai ténykedése volt Kossuthnak, észszerűsögből tette, de az nem zárja ki azt, hogy az akták megelőzőleg nem voltak hivatalos titkok. Áttér Lengyel Zoltán esetére. Kijelenti, hogy neki határozott véleménye az, hogy Hajdut Lengyel cikkei buzdították fel tette elkövetésére. Itt a felbujtás egy kisebb foka forog fenn, a pszichikai bűnségesség.

Lengyel (közbeszól): Eh! Ez csak egy ügyészi reflexmozgás! (Derűtség.)

Végül az ügyész vádat emel Hajdu Gyula mint tettes, Lengyel Zoltán mint bűnségéd ellen. Hajdunál enyhítő körülményeket lát, ellenben Lengyel Zoltánnál súlyosító körülményeket sorol fel.

Harcba szállnak a védők

Kemény Miklós beszéde

Az ügyész, szerinte, nem a helyes tényállást mondotta el. Eszébe jut az, amikor több festő tájképet fest. Egy és ugyanazt a tájat festi mind és mégis mindegyik más szépségét rögzíti meg ugyanannak a tájnak. Ez a titok nyitja. Az ügyész nem tudja megmagyarázni, hogy van az, hogy Hajdu többször másképp vallott. A nyomozó közegek mindegyike felállította a maga vádját s a jegyzőkönyveket úgy domborította ki, ahogy neki jól esett. Elvégre ők nem nyargalnak szép szavakon, amikor bűnt kell fogyniok. Elmondja, hogy amikor a darabont-kormányt a nemzeti kormány váltotta fel, nagy volt az öröm. Ezt az örömet azonban csakhamar csalódás váltotta fel. A rendszer miben sem változott. A nemzeti politika semmivel sem haladt előre. Közvetlen közelről látta ezt Hajdu is és hazafias lelkét nagy keserűség fogta el. Elment Lengyel Zoltánhoz, de először nem juthatott be hozzá. Másodszor már több szerencséje volt. Elmondta neki, minő visszaéléseket lát maga körül. Nem hitték szavát, hát ő bizonyított. Aktákkal bizonyított. Szerinte ezek a bizonyítékok senki ártalmára sem voltak. Még az állam ártalmára sem. Nem lát bűneselekményt Hajdu esetében és ezért felmentő ítéletet kér.

Vázsonyi az ügyész ellen

Az ügy jogi részével védőtársra dr. Kemény foglalkozott. Ő az ügyészi vádbeszéd egyes momentumaiat kíván először foglalkozni. Ez az ügy olyan, mint egy világító torony. Védelem szabadságáról és nem a becsületéről van itt szó. Teljesen irreleváns tehát, elítélik-e vagy sem. Egész véletlenség, hogy az ügyész nem a darabontok idejében emeli ezt a vádat. Csodás véletlenséggel találkozunk. A vád nem ijesz meg, sőt meg sem hat bennünket. Azért, mert a 69. §. 2-ik pontját alkalmazták, ez mégis csak politikai ügy és nem büntető. Kossuth levele adta meg az impulzust, e per anyagára. Az ügyészségnek és a kormánynak nem Hajdu Gyula, hanem Lengyel Zoltán kellett. Az ő érdekük volt, hogy Lengyelt lehetetlenné tegyék. Eleinte lovasnak minősítették a tettet. Ez azért kellett,

nogy Hajdut letartóztathassák. Amikor Hajdu Gyula nem akart felbujtott lenni (Derültség), bármilyen illedelmesen kérték is erre, mégis idehozták. Egész véletlenség, hogy Hajdu itt van. Csak azért van itt, hogy Lengyel Zoltán is itt legyen. Ha ez a mult kormány idején történnék, akkor furessán járt volna ez a világitó torony. Ha ez a darabon kormány idején történt volna, az ügyészség felfújta volna a 479. §. ama passzusát, hogy az állam kárára történt az indiszkrécio. Családi szentélyen nyargalt keresztül az ügyész. Nem áll az, hogy titok nélkül nincs államháztartás. *Beesületes államban a költségvetés nem titok*, csak a tulkapás titok. A költségvetés adatainak nyilvánossága a politikai nyugalmat soha meg nem zavarhatja. *Kossuth Ferenc ő felsége nyugodt emésztését nem védi meg a büntetőörvénykönyv*. Ez csak orvosi szempontból lehet fontos. Azon a mondáson „Az állam én vagyok” rég túl vagyunk már. Az állam függetlensége — nem függ a változó kormányoktól. Az ilyen ügyeket igen is ki kell pellengérezni. A rossz gazdálkodás kipellengérezése az állam javára szolgál. Visszaéléseket nem lehet büntetőjogi felelősség nélkül elkövetni. Kossuth letette az aktákat a Ház asztalára. Eszembe jut *Martialis* katonája, aki, amikor látta a bajt, maga döfte mellébe a tört. *Igy lett Kossuth Ferenc is.*

Elnök: Kérem . . . Kérem.

Vázsonyi: Kérem, hisz nem történt semmi baj. (Derültség.) A mi *A Napban* közzétett, ahhoz semmi köze Hajdunak. Lengyel pedig önmagának büntársa nem lehet. Ártalom pedig a közzététel által nem történt, ha történt is, az Kossuth Ferenc részéről történt. Áttér a vád másik részére, a 69. §-ra, amely büntetést akar rábírtani Lengyelre. A számszékénél is kutatták, hogy Lengyel minő viszonyban van Hajduval. Mindenáron rá akarták sütni Hajdura, hogy ő felbujtott. Mindenáron azt a vallomást akarják csak jónak elfogadni, amelyet éjszaka vett fel vele a rendőr. Hajdu megmondotta, hogy önként ment el Lengyelhez. Beesületes ember kevés van, *annál több a gazember*. Aki az igazságnak fanatikus híve, az képtelen arra, hogy hazudjék. Hajdu Gyula sem hazudott. Szerették volna, ha ebben az ügyben is megjelent volna egy meráni Braun Mária. De ez nem jött, elfogyott a retourjegy. Méray is darabont volt, később jó hazafi lett. Így változik meg a világitó torony is. Csak az igazság nem változik. És igazság szerint, politikai üldözés folyik itt, s védelem politikai üldözés tárgya, beesületes ember, aki hitvány emberekkel harcol. *Védelem* felmentését kérem.

Ezután Hajdu Gyula mondott hosszabb beszédet védelmére.

Lengyel Zoltán beszéde

Harc Polónyi ellen!

Csupán azért szólalok fel, mert az ügyész mindkét cikkemet elferdítette. Az egyikben Polónyit utaltam a törvényszék elé, a másik cikk a kormányra vonatkozik és idézet tavaly júniusi cikkemből, hogy irtsa ki a gatz és hívja fel segítségül a kormány a beesületes hazafiak millióit. Hogy ebből Hajdu mit olvasott ki, ahhoz semmi közöm. Ha én felbujtani akarok valakit aktalopásra, nem a saját lakásomon, más előtt, tanuk jelenlétében nappal, hanem lemásolva postán éjszaka megkaphattam volna tőle. Átlag tízezer ember jött hozzám. Naponta száz levelet kaptam. Egy *irtózatlos gazemberrel álltam szembe*.

Elnök: Rendre utasítom.

Lengyel: Nyole kötetet költöttem be azokról a gazságokról, amelyeket egy kéz iratott rólam. Eltűrtém mindent, hogy ne hagyjam Magyarország igazságügyét egy harminckilenc évig beszennyezett ember kezében.

Elnök: Ujra rendreutasítja Lengyelt.

Lengyel: A Margitszigeten a volt igazságügyminiszter májbaja dacára éjjeli tizenkét óra-
kor tanukat szedett fel, hogy én bujtattam fel aktaszerzésre más hivatalokban is, a ma szóba került vörösbajuszu embert ismerem, tudom, hogy jó embere Polónyi Gézának.

Svengáli vagyok én?

Azt mondja az ügyész, én megbabonáztam Hajdut. Hát Svengáli vagyok én? Vagy én is hazudom azért, hogy háromnapi államfogházat ne kapjak? Hát olyan embernek ismer az ügyész, vagy a kormány, hogy én az államfogház elkerüléseért hazudjam? Biz én drágábban adhattam volna a bőrömet. Hát annyi beesületesem van nekem, hogy elhiszik rólam, beesületes multam után, hogy most fogok hazudni? Ha talán életbevágó Polónyi-relikviák miatt kellett volna ezt elkövetni, talán még igen. (Derültség.) De ezt ingyen adták, kocsiszámra. (Derültség.) Ezt a számadást nem ebben, hanem majd abban a másik perben intézzük el. Abban keményebben és kutyábbul fogok helyt állni, mint most. Én vagyok-e a bünös, vagy azok, a kik lopják az állam vagyonát, akik olvasatlan milliókat adnak ki minden évben. Én vagyok-e a hibás, aki megmaradtam annak, aki voltam, vagy azok, akik vesztegetnek, hogy őket dícsérjék és engem rágalmazzanak. Küzdtem a népjogokért és a szabadságért; azt hittem, egy ember is meg tudja fordítani az országot.

Bernadotte hadnagya

Kossuth Ferenc nélkül ma is ott laknék a József-köruton. Akkor az ország megváltója voltam, akkor a mostani miniszterek mind nagyra beesültek, mert harcoltam és *semmit sem kértem a harc eredményéből*. Ugy jártam én, mint a bernadotteok hadnagya, hogy királyt csináltam egy Bernadotteból és mint a hadnagyot egy garnizonba, engem is félretettek. Tudtam azoknak az időnek a történetét, amikor a kegyelmes urak még nagyságosok voltak.

Vázsonyi: Lesznek azok még ujra nagyságos urak.

Lengyel: Nem kívánom, hogy mártírt csináljanak belőlem. Ha felmentenek, hirdetem tovább elveimet; ha elítélnék, lemegyek a földszintre, leülöm a büntetésemet és azután kétszer egy fogom hirdetni, mint eddig és akkor minden ember utánam jön. Kossuth Lajos akkor lett nagygyv, mikor az igazságért és a szabadságért szenvednie kellett.

Taps és éljen!

Lengyel Zoltán beszédét a hallgató közönség hosszantartó zajos tapsal és éljenzéssel fogadta. Ugyancsak megéljenzették Vázsonyit és Hajdut is. Az ítéletet *szerdán délelőtt tíz óra-
kor hirdetik ki*.

TÖRVÉNY ELŐTT

Huszezer korona provízió. A büntetőjársíbiróság ma tárgyalta azt a rágalmazási pört, amelyet *Schubert* Sándor fővárosi bizottsági tag indított *Reisz* Dávid mézáros ellen, aki őt azzal gyanusította meg, hogy pénzzel le lehetne szerelni. Reisz Dávid később újabb váddal állott elő s azt állította, hogy *Schubert*, mikor a mézáros ipartestület elnöke volt, a Danubius-gyártól husz ezer korona províziót vágott zsebre. Erre tanukul *Pekár* Imre, *Fremdenberg* Rafael a leszámítolóbank igazgatóit és *Dembó* Dezső vásárpénztári helyettes igazgatót jelentették be. — A tárgyaláson, mely Nagel járásbíró előtt folyt le, dr. *Weisz* Ödön és dr. *Kleiner* Arthur védők jelenlétében először *Pekár* Imrét a leszámítoló és pénzváltóbank igazgatóját hallgatták ki.

Dr. *Weisz* Ödön védő: Tud-e arról tanu ur, hogy *Schubert* 20.000 korona províziót kapott?

— Azt hiszem, hogy *Schubert* ur maga is elismeri ennek a provízióknak közhezevetelét. *Schu-*

bert: Én nem kaptam semmi províziót. *Tanu:* Moralis és materialis meggyőződésen az, hogy ennek a provízióknak kifizetése *lényeg magtörtént*. Dr. *Weisz* Ödön: Ki adta át neki a pénzt?

— *Schuler* ur, a Danubius igazgatója.

Dr. *Kleiner* Artur: Miért adták ezt a 20.000 koronát *Schubert* urnak?

— Hogy a gépek szállítását a Danubius kapja meg.

Dr. *Pető* Sándor védő kérésére egy újabb tanu beidézése végett a bíró elnapolta a tárgyalást.

MŰVÉSZET

SZINHÁZ * ZENE * KÉP * KÖNYV

RASZKOLNIKOV

A Népszínház-Vigoperában

Sztlebben a függöny. Komor némaság üli meg *Raszkolnikov* Romanovics Rodion padlás-szobáját. A hüvösségből, amely a színpadról a nézőtérre árad, megérezzük a nagyszerű tragédia leheletét. A gyilkosság után, Rodion napok óta vackában ébren álmodozik. Az összetöppörödött, aszalt-gyümölcs arcu, gonosz nézésű asszonyt látja, akinek ő oltotta ki az életét. Egyszerre benne vagyunk a drámában, itt nem kell magyarázat, a szereplők, a vergetékes falak, a koldus úgy mind kisugározza, hogy életre-halálra folyik a játék és a diáknak bukni kell. Második kép: *Marmeladov* halotti tóra. A szomszédok, a kvártélyos asszony és az özvegy tömik magukba az ételt, a postatiszt rekedten dalol, *Marmeladov* né zokog, de egyszerre megváltozik minden, mintha fekete fátyol omlna a színre, belép *Szonya*, a nyomorult kis féreg, olesó gyászruhában, sápadtan és vele beköltözik az emberi élet fájdalma és nyomorusága. Aztán az izgalmas jelenet következik, a lenyűgözött indulatok, az eltempult kétségbeesés vad kitérés. Szonyát lopással gyanusítják, *Szvidrigailov* megmenti és mint a végezete közibük áll *Raszkolnikov*. A végsőkig felkorbácsolt idegeknek nincs idejük nyugalomra. *Szonya* az evangéliumot olvassa és a diák bevallja a bünét. Gyilkos. A vizsgálóbíró szobájában és a vége . . . Szibéria felé. A regényt ugyis ismeri mindenki. A mese elmondása, úgy hiszszük felesleges. A *Bün és bünhődés* közös kincse a földkerékségnek. A mai bemutatkozó szerző: *Moly* Tamás és *Vajda* László érdemes és mindenekelőtt beesületes munkát végeztek, mind a kettő színpadi rutiné, pompás a technikájuk és végig irodalmi mértéken tartották a darabot. Ezt igazolta a premier közönsége, amely nagy elismeréssel, érdeklődéssel fogadta a *Raszkolnikov*-ot és minden felvonás után tízszer-tizenkétszer hívta a szerzőket és a szereplőket a lámpák elé. Ebből a zajos fogadtatásból, amely hosszú életet biztosít a darabnak, a nagy sikerből hatalmas részt követel *Heresi* Sándor dr., a Népszínház-Vigopera főrendezője, aki ma mutatta be a Népszínházban először teljességében képességeit, amelyeket feltétlen tisztelettel parancsolnak. A szereplők közül *Forgács* Rózsival, *Szonya* személyesítőjével kell először és komolyan foglalkozni. A kisasszony kivételes talentumát már a *Thalia-Társaság* előadásain is csudálattal néztük, azóta fejlődött, megizmosodott és ma esti sikere után itélve egy nagy tragikát sejtünk benne. *Csontos* *Raszkolnikov* szerepében kiválóan intelligens volt és a harmadik felvonásban kitünően játszott. Meleg elismerés jutott részül. Ujra feltűnt *Horváth* Jenő, a vizsgálóbíró, aki a színház egyik erőssége. A többiek *Mészáros* Gizella, *Kürti* József, *Lubinszky*, *Nagy* Gyula, *Bátori* Gizella, *Vámos* Hugó, *Marosi* Adél s *Tallán* Anna mind igen jók. Külön dícséretet érdemel *Doby* Ferenc. A kiállítás meglepően szép.

Korányi és Fröhlich Redőnygyár Budapest, VI., Gyár-u. 121.

TELEFON SZÁM: 23—76.

Ajánlja többszörösen kiténtetett „HUNGÁRIA” magy. kir. szabadalmazott és védjegyzett önműködő hydr. és pneumat. ajtócsukó, ablakszellőztető, napellenző, lakatosáru, ajtó- és ablakredőny-gyártmányait. Tessék képes árjegyzéket kérni!

Tessék képes árjegyzéket kérni

Koldusok különvonaton

Ma este megérkeztek Budapestre az Amerikából hazatért magyarok. Ötszázan jöttek két vonaton. A keleti pályaudvar szenzációja. A HIR interjúja egy visszavándorlóval

Az a pár ember, aki ma este nyolc óra után a keleti pályaudvar Perronján lézengett és a várótermekben szomorkodott, sohasem felejtí el azt a nagyszerű és megható jelenetet, amit a fiúmei személyvonat megérkezésekor látott. Ma este jöttek meg Fiuméből a magyarok, akiket a Carpathia gőzös Newyorkból a magyar tengerpartra visszahozott. Két vonaton jöttek szegények, a rendes Fiumével s egy másikkal, amely tíz perccel utóbb rohogott be az üvegesarnok alá s tele volt visszavándorlottakkal. Semmi dísz, cifra, se várta őket, se ifjuság, se zászlók, se Kossuth-nóta, se Kardhordó Árpád, az öreg jegyszédők, vasuti hordárok s néhány utas néztek csak, amint kívánszorogtak a személyvonat harmadik osztályu ketreceiből.

Csupa fáradt, rosszul öltözött s a huszonnégyórás utazástól álmos és piszkos szegény ember mászott le a vonatról s az ő szomorú különvonatokról. Nők és gyermekek is köztük, akik a nagy tolongásban riadtan kapaszkodtak az apjuk, férjük karjába. A férfiak mint kis halott gyermekeket, cipelték vállukon a ládáikat a zavaros és komor menetben. Mert a vonat a csarnok elején állt meg és pár percig gyalog kellett jönniök a kijáratig. Ahogy szétnéztek a homályos, kormos, visszhangos nagy üvegtető alatt, az arcukon semmi öröm, élénkség, semmi kifejezése annak, hogy ime, végre itt vannak, a régen látott és óhajtott haza szívében. Amint jöttek a kijárat felé, egy öreg, szakállas, vasuti sapkás hordár mégis csak elrészékenyült a visszavért magyarok láttára és megemelte mélyen a sapkáját.

— Köszönöm, öreg, elviszem magam is!... — mondta neki ridegen az egyik magyar, aki sántikálva vitte a nagy kofferjét.

Sehol egy vidám, piros, magyar arc, a szemük is egészen másképp néz ki, mint a paraszté. Soknak a bajusza is le van borotváltva, angol pipa van néhánynak a szájában, lapos, fekete sapka a fejükön, s itt-ott kurta angol szavakat kiáltanak át egymásnak. Jött, vánszorogott a menet, amely inkább siralmas volt, mint ünnepléses és a kijárásnál szétfolyt a tömeg, mint az esővíz.

Elváltak egymástól, sokan a pályaudvaron maradtak, mert mindjárt indul a vonatjuk. Mennek tovább, ki Erdélybe, ki az Alföldre, a maguk kis ákáclobos falujába, ahogy Fráter Loránt danolja, az ákáclobos faluba, a régi, egyszerű, csöndes és sivár nyomoruságba.

Megszólítottam egy értelmes arcú, öregedő magyart, amint kilépett a Baross-térre a pályaudvarról:

— Hát jól esik, hogy itthon van?

Az Amerikából jött magyar megállott és csendesen, élénkség nélkül mondta:

— Ezt már Fiumében is kérdezték tőlem. Azt mondtam ott, hogy *egy kutya*. Csak a család érdekében jöttem vissza és így vagyunk mindnyájan. Ugy jöttünk, uram, mint mikor innen kivándoroltunk. Csakhogy akkor több reménységünk volt a nagy uthoz... Nem tudom még, mihez fogok itthon. Debrecen környékére való vagyok, földmivelő-napszamos voltam.

— Hát odakint mi volt?

— Papirgyárban voltam munkás. De mostanában már rosszabbul fizettek bennünket, a magyar munkás meg ugyanis az utolsó ott, hát láttam, hogy nincs értelme

az idegenben való nyomoruságnak. Már inkább hazajövök, gondoltam, a családomhoz. Ugyis el kellett őket tartani onnan messziről. Azt mondják, hogy a miniszterek kigondoltak valami okosaf, hogy munkát adnak nekünk. Hát majd meglátjuk. Így jöttünk most vissza egy csapatba hétszáznál többen. Nem mind magyarok voltunk, akik visszavándoroltunk a Carpathián, kétszáz horvát volt velünk, azok Fiumében elváltak tőlünk, mentek haza Horvátországba. Nekünk bizony nagy utunk volt még hátra. Eleget szenvedtünk pedig a hajón, meg most egy napig a vonaton összezsufolyva. Nem is kívánom még egyszer az ilyen utat, elég volt kétszer belőle. Pedig hát, isten tudja, nem kell-e megint kimenni. Ha itthon nem lesz kenyér. Olyanok vagyunk, mondta eltűnődve az ember, Sós Balázs a neve — mint a bolygó zsidó. Jövének, megyünk és mindig szegények vagyunk. Most mondta egy ember a vonaton, hogy *bolygó parasztlak vagyunk...*

Sós Balázs elbucszott tőlem és betért pihenni a szemben levő pálinkamérésbe. Éjfélkor megint vonatra ül s indul az utolsó állomásra, ákáclobos falujába.

KÖZGAZDASÁG

A budapesti gabonatözsde

I. Készáru-üzlet

Eleinte 5 fillérrel olcsóbb, végül változatlan áron elkelt 27,00 mm. buza.

Rozs csendes, változatlan, tengeri szilárd, zab finom minőségben 10 fillérrel drágább.

Eladott:

Buza. Tiszavidéki: 300 mm. 78 k. 24.20 K., 100 mm. 77 k. 24.— K., 150 mm. 77.5 k. 24.— K., 150 mm. 77 k. 24.— K., 100 mm. 77 k. 24.— K., 100 mm. 77 k. 24.—, 900 mm. 76.8 k. 24.50 K., 2180 mm. 77.8 k. 24.50 K., 200 mm. 76.5 k. 24.10 K., 100 mm. 75 k. 23.40 K., felső.

Pestvidéki: 200 mm. 78 k. 23.90 K., 100 mm. 78 k. 24.— K., 100 mm. 77 k. 24.— K., 200 mm. 77 k. 23.90 K., 100 mm. 76.5 k. 23.70 K., 100 mm. 76 k. 23.55 K., 150 mm. 76 k. 23.70 K., 100 mm. 76 k. 23.70 K., 100 mm. 75 k. 23.40 K.

Adai: 4500 mm. 76 k. 24.15 K.

Felsőmagyarországi: 100 mm. 77 k. 23.65 korona.

Hartai: 1940 mm. 78 k. 24.45 K.

Fejérmegyei: 100 mm. 78 k. 24.— K.

Bicskai: 3260 mm. 67.5 k. 24.25 K.

Bánási: 1400 mm. 75.5 k. 24.05 K.

Mind három hónapra.

Rozs: 1000 mm. 22.— K., 200 mm. 21.90 K.

Árpa: 100 mm. 15.50 K.

Kézpénzfizetés mellett.

II. Határidő-üzlet.

Kötések. Az üzlet folyamán a következő kötések történtek:

Áprilisi buza (1908)	24.74—25.04—24.86
Áprilisi rozs (1908)	23.20—23.24—
Áprilisi zab (1908)	16.94—17.06—16.96
Májusi tengeri (1908)	14.18—14.28—14.26

Déli 1 órakor zárulnak.

Áprilisi buza (1908)	24.86—24.88
Áprilisi rozs (1908)	23.20—23.24
Áprilisi zab (1908)	16.96—16.98
Májusi tengeri (1908)	14.26—14.28

Gabonaforgalom

1907. október 27-től október 28-ig.

	Erkezett	Elszállított
Buza	43364	—
Rozs	6002	—
Árpa	3657	202
Zab	22696	5370
Tengeri	4237	502
Liszt	102	19772
Korpa	—	7781

Délutáni határidő-üzlet:

4 1/2 órakor a következők voltak a záró ár-folyamok:

Áprilisi buza (1908)	24.90
Áprilisi rozs (1908)	23.28
Áprilisi zab (1908)	16.98
Májusi tengeri (1908)	14.30

A budapesti értéktözsde

Csendes forgalom mellett, de valamivel szilárdabb irányzatban indult a mai értéktözsde, később a berlini bank kamatlábemelésé következtében az árfolyamok csekélyen hanyatlottak. Az irányzat szilárd.

Előtözsde:

Köztettek: Osztrák hitelrészvény 633.75—634.75. Magyar hitelbank 743.75—744.50. Magyar jelzáloghitelbank II. kib. 416.50—417. Rimamurányi vasmű 544. Koronajáradék 92.70—92.75. Orosz járadék 86.45.

Déli tözsde

A berlini kamatláb emelésére tartózkodó forgalom mellett lanyhult.

Köztettek: Osztrák hitelrészvény 633.50—633.75. Magyar hitelbank 743.50—743.75. Magyar jelzáloghitelbank II. kib. 416.50. Rimamurányi vasmű 542.50—543. Közúti vasut 523—524.50. Városi villamos vasut 275.—275.50. Adria 402.—. Ujlaki 259.—265.—. Drasche 442.—. Hazai bank 278.—.

Utötözsde:

Irányzata csekély forgalom mellett szilárd maradt.

Köztettek: Osztrák hitelrészvény 633.50—634.25. Magyar hitelrészvény 743.50—744.—. Osztrák-magyar államvasut 654.25. Rimamurányi vasművek 543.—.

Zárlat délután 4 órakor

Köztettek: Osztrák hitelrészvény 634.25. Magyar hitelrészvény 744.—. Osztrák-magyar államvasut 654.—.

Külföldi értéktözsde

Berlin, október 29. (Zárlat.) 4 2/3% papírjádék —.—. 4% oszt. arany jár. 97.10. Osztr. hitél. 199.10. Déli vasut 28.40. Orosz bankjegyek 216.50. 4% új orosz kölcsön —.—. Disconto Commandit 169.10. Dynamit Trust 158.60. Harpeni 199.90. Unifikált török jár. 93.—. 4 2/3% ezüst járadék 95.80. 4% magy. arany jár. 92.60. Magyar koronajáradék —.—. Osztr. m. államvasut 139.75. Bécsi váltóár 85.25. Olasz járadék —.—. Ált. Villamos Edison 195.50. Gelsenkircheni 192.75. Laurakohó 221.75.

FÉRFIAK ÉS NOKNEK

Legmagasabb hevony és idült folyásoknál befeccskendő és nélkül leglátosabb gyógyszernek a

SANID TOKOCSKÁK

bisonyitak. Egy dobozt (100 labdac) használati utasítással 6 kor. utánvét mellett. Kézdő gyengesség és impotentiának egyedül biztos szer a híres dr. TIMKÓ-féle erőlabdacok. Egy üveg ára 10 korona, küld a

„MAGYAR KIRÁLYI” gyógyszerár, Budapest, V., Harokkóli-utca 2/c. sz.

Szakképzettsége, bő tapasztalata és páratlan sikerei alapján melegen ajánljuk

Dr. FÜREDI

v. kórházi és ker. pénztári főorvost, a Medjídierend lovagja, stb.

Titkos betegségek

mindennemű férfi és női bajok, úgy férfigyengeség gyors és gyökeres gyógyítására.

Rendel: 9-től 4-ig és este 7-től 8-ig. Budapest, Kerepesi-ut 60. Levél útján is biztos siker. Iparosoknak feleárbán és résztfizetésre.

Soványosság

Az egyedül eredményt kísérő szer a dr. WILLIAM HARTLEY tanár amerikai erőteppora. Soványak tartós, szép telt testidomokat nyernek; hölgyek remek keblét, 6 hét alatt 20 kiló gyarapodást jutallás. Verszegénység, idegesség, sápkór ellen és gyomorajásoknak nélkülözhetetlen szer. Kínálatba Chicago, Berlin, London és Hamburgban. Készítve minden országból. Ára dobozonként használati utasítással 1 Ft 10 kr. Főraktár:

BALÁZS MÓR D., Budapest,

István-ut 11., II. emelet 1.

Reggelizés előtt fél pohár

Schmidthauer-féle

Használati valódi áldás gyomor-bajoknak és székeszorulásban szenvedőknek.

Igmándi

Keserűvíz

az elrontott gyomrot 2-3 óra alatt teljesen rendbe hozza. Kapható mindenütt, kis és nagy üvegekben

SZÍNHÁZAK

Szerda, 1907. október 30-án.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Tosca.

Melodráma 3 felvonásban.
Kezdeté 7 óraker.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

A nászinduló.

Dráma 3 felvonásban.
Kezdeté 7 óraker.

VIGSZÍNHÁZ.

Az ingovány.

Színjáték 3 felvonásban.
Kezdeté fél 8 óraker.

NÉPSZÍNHÁZ.

Raszkolnikov.

Dráma 4 felvonásban.
Kezdeté 1/8 óraker.

KIRÁLY SZÍNHÁZ.

A vig özvegy.

Operett 3 felvonásban.
Kezdeté 7 1/2 óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Dorian Gray

Dráma 5 felvonásban.
Kezdeté 1/8 óraker.

URANIA SZÍNHÁZ.

A tenger.

Kezdeté 7 1/2 óraker.

Modern Színház - Cabaret

Andrássy-ut 69.
Három istennő. Prófét. Irta és előadja Pálmay Ilka. A trónörökös. Életkép. Irta Szomaházy István. Drágaság. Pesti jelenet. Irta Molnár Ferenc. Jus prima noctis. Operette. Irta Heltai J. és Szirmai A. Cabaret-számokban fellépnek: Pálmay Ilka, Medgyaszay Vilma, Keleti Júlia, Vörös Ily, Nyáray Antal, Kardos Andor, Súlyom Márton.
Kezdeté 9 óraker.

KELETI-SZÍNHÁZ.

VII., Baross-tér 15.
Telefon 88-90.

A főváros legegészségesebb berendezett mozgószínháza.
Céltűző bosszúja. — Illesz. és Antonio. — Asszonyhatalom. — Lovagló iskola. — Japán fogás. — Narancs szüret. — Hajók a viharban. — A rabszolganő szerelme. — Hűség a sárg. — Iram-szarvas vadászat és még két, az utolsó órákban érkezett attrakció.
Kezdeté 5 óraker.

Eldoradó (Csoda) Színház

Budapest, VII., Rákóczi-ut 64.

Az uitor legnagyobb csodája, élettelen alakok a szípadon megjelenve, dalokat és operetteket egy mint 65 embernek adnak elő. Kezdeté este fél 6 óraker fél 12 óráig. Naponta előadás változatos műsossal. Minden esztendőben nagy gyermek-előadás.

HERSCH SAMU, igazgató

Mag. arország-Ausztria egyetilti vezérképviselője.

Budapesti CABARET Terezt-körut 28. sz. (Bonbonnière) Telefon 52-88

Minden este 8-tól 12-ig új műsorral nagy előadás.

Október 28-tól TEBEJESÉN ÚJ MŰSOR!!

A VAJDA AZ ABBÁZIÁBAN — Új cabarett számok. ÚJ DARABOK: Egy válópör története. (Színházi paródia.) A cupringer. A hurcolkodás.

László Rózi, Ferenczy Károly, Mlle. Marguerite Chabauti, Nagy Endre és az egész művészcsapat. Jegyek: Bárdnái, Kossuth Lajos-utca és Andrássy-ut. Zipszer-nél, Andrássy-ut és a Cabaret pénztáránál.

Rum és likőr előállításához küld utasítást

INGYEN

WATTERICH A. Budapest VII., Dohány-u. 5.

Badaosony - kávéház

VII., Erzsébet-körut 41. sz.

Ma és minden este

Nagyczombati BARNÁ LACI

volt állatorvosnagyalgató vezetése alatt Balázs Pista 12 tagú álló zenekarával hangverseny.

Családok találkozóhelye! Polgári árak!

Számos látogatásért s összes volt kollégái és jóbarátai szíves támogatásáért esd

Nagyczombati Earna Laci.

KÉZIMUNKA

vétel előtt hozassa meg új nagy képes árjegyzékemet, mely 272 oldalon 1800 részletesen körülírt rajzokban sorolja föl a női kézimunka összes anyagait és teljes utbaizgatást nyújt azon vevőknek, akik megrendeléseiket személyesen nem eszközölhetik.

Alapítva 1883. Vidékre bérmentve és ingyen.

BÉRCZI D. SÁNDOR női kézimunka-nagyiparos

BUDAPEST, VII., KIRÁLY-UTCA 4. SZ.

B. M. C. Encyklopédia. 610. oldalán és 880. ábrája magyar tankönyv, melynek segítségével az összes kézimunkákat el-sajátítani és tanítani lehet. Angol vázlatos diszkótesben K 2. A magy. kir. közoktatásiügyi minisztérium 20575. sz. a. ajánlja.

Viktória szírnemű-munka és magas hím-zésre kitűnő kézi hímzőgép 6 K.

Vidékre kiválasztásra is küldök.

Magyarnak Pécs! Németnek Bécs!

Ne küldjék pénzünket külföldre. Fig. elmozdítottam a n. á. közönséget arra, hogy külföldi órák ab álmot utánozzák s így ezek egyformá, csak hogy az árjuk a valóságban s hány és ériék elen !!

Világhírű OMEGA-óra!

Igen finom precíz szerkezettel, 15 kőves horgony-művel, melynek toka, szerkezete és számlapja a leggon-dosabban kidolgozva és szabályozva 26 K 80 fl.

Duplafedeles, 3 ne-héz ezüst fedéllel 34 K.

A legújabb kivitelben gyönyörű számlappal 38 K.

Arany „OMEGA”-óra 140 K-tól 200 K-ig.

Csak kipróbált és jól szabályozott pontos órákat szállítok. 5 évi jótállás! Ki ezen lapra hivatkozik, megkapja ingyen és bérmentve új 3000 ábrát tartalmazó árajegyzémet, mely valóságos tanács-adó az ókaszervizárlóknak !!

chönwald Imre, Pécs órásmester és ékszergyáros.

Figyelemztetem, hogy ábrámat utánozzák egyes külföldi cégek.

Vértess-féle sóborszesz Minden házban szükséges.

Rum és likőrök készítése házilag!!

100%-200% megtakarítás!

fillér 80 fillér

egy adag koncentrált jamaika rum kivonat, vagy az előbb felsorolt likőr kivonatok bármelyike, melyek segítségével 1 1/2-2 liter igen finom rumot, vagy 2 1/2-3 liter igen finom likőrt készíthetünk. Használati utasítás minden üveghöz. — Allasch, Anisette, Benedictiner, Chartreuse, Császárkörte, Curacao, Cseresznyelikőr, Diólikőr, Podormenta, Kakao, Kávé (Crème de Mocha), Köményes, Mogyólikőr, Marasquinó, Rosztopsin, Vanília, Waldmeister, Őszi és sárga barack sós. Conc. jamaika rum-kivonat és Cognackivonat

1 kor. beküldése ellenében bérmentve küldök egy adag bármilyen likőr vagy rumkivonat próbára. Pórkártya:

Majthényi Béla

arany kereszt drogéria és illatszertár
Budapest, IX. ker., Vámház-körut 15.

„Intim-Vendéglő“

VIII. Sándor-tér 4. (Gutenberg-palota.)
1907. október 13-án megnyílt. 2000 foyó hó 13-án megnyílt. 2000 foyó berendezés. Polgári árak. Valódi magyar konyha. Közvetlen a termelőktől vásárolt kitűnő borok.

Számos látogatást kér
Takáts János és Társa
az Erzsébet-Sosfűrés vendéglőse.

FOLIES CAPRICE

Leányok! Róvay-utca 18. Rendező: LEITNER és KELETI ROTT SÁNDOR
UDONSÁG! Az előadás kezdete fél 9 óraker. UDONSÁG!
Ujdonság! Ma és mindennap Ujdonság!
9 1/2 óraker.

Biztos diagnózis

Bobózat írta: Cagliostro. Széneáclós!!
Végül 11 óraker!!

„Die lästige Wittwe“

Bobózat 1 felvonásban. Irta: SATYR.
Továbbá: Trebitsch Sándor és Baura Emil urak új szóló számaikkal.
Nappali pénztár délelőtt 9-1-ig és délután 3-6-ig.
Az I. emeleti CASINO DE PARIS megnyílt. Kezdeté fél 12 óraker, többek közt a 7 híres Postillonok, valamint angol és francia különlegességek teltépte.

BUTOROK óriási választékban kaphatók a MÜBUTORKERESKEDELMI R. - TÁRS.-nál

IV., Váci-utca 9.

Magyarország legnagyobb cipő-raktára

DÓCZI

BUDAPEST, RÁKÓCZI-UT 10.

Férfi cipők:

Porjubör fűzés, sima v.	Kor.
Letétes cugos	8.-
Amerikai boxbör, cugos	10.-
9.50, fűzés	10.-
Francia sevro cugos v.	11.-
fűzés 10.-, gombos	11.-
Posztó, bőrrel körül 8.50,	9.50
oroszlakkal	13.-
Eredeti amerikai cipők, széles talppal	13.-

Női cipők:

Zerge v. borjubör, fűzés v. cugos	7.-
Amerikai boxbör, fűzés v. cugos 8.50, gombos	9.-
Francia sevro, fűzés v. cugos 9.50, gombos	10.-
Posztó, körül bőrrel 7.50 oroszlakk	8.-

Férfi csizmák:

Bagaria bőrből, erős dupla talppal	18.-
Halinából, többféle kiállításban	13.-20.-

Nem megfelelő árú készítményekkel becsesélek. Száztízven eredeti fanyképpel ellátott, remekül kiállított képes nagy árjegyzékem a hóban jelenik meg. Előjegyzéseket már most elfogadok.

1902. 1903. 1904. évben 16 első díjjal kitüntetve.

KÁLLAI LAJOS motorgyára

BUDAPEST, VI., Gyár-utca 28. szám. (Régi házszám VI., Gyár-utca 50. szám.)
Teljes jótállás kitűnő esleplésért!

Kállai Lajos-féle hírnemes villamos benzín motorkocsik és gépjárművek, melyek gép és néki bárki által könnyen üzemben tarthatók, legjobban ajánlhatók.

GŐZGÉPEK BECSEKELTETNEK Ezen motorkoc több 100 példányban kitűnően működnek az ország minden részében. Többek között: Kozma József Kadarkut, Somogy megye. Tóth Péter bagi földbirtokos, Csantavér, B. E. m. G. Biró József földbirtokos, Czegléd, Pest megye. Olcsó árak részlete. Árjegyzék ingyen.

BENOID-GÁZ FÉNY! HŐ! ERŐ!

Budapest, Andrassy-ut 17.

Budapest, Andrassy-ut 17.

APRÓ

Ajánlatokhoz, melyeket valamely jelleg alatt küldenek a kiadóhivatalba, ne tessék eredeti okiratokat mellékelni, mert érettség semmiféle felelősséget nem vállalunk.

Azokat az ajánlatokat és leveleket, melyeket az apróhirdetés megjelenésétől számított négy hét alatt kimentjük el nem visz, a kiadóhivatal megsemmisíti.

E rovatban minden szó egyszeri beiktatása 4 fillér, vastagabb betűkkel 8 fillér.

A NAP — A HIR apróhirdetési levelezőlapjai kaphatók: Budapesten és a vidéken minden hirdap-elárúsítónál.
ÉRVÉNYES 10 SZÓIG.
ÁRA 20 FILLÉR.

Olcsón levelezhet mindenki, aki
A Nap: A HIR apróhirdetési lev. lapját megveszi
Érvényes 10 szóig. Ára 20 fillér.
Kapható minden dohánytözsdeben.

Házasodhat mindenki, aki
A Nap: A HIR apróhirdetési lev. lapja után hirdet
Érvényes 10 szóig. Ára 20 fillér.
Kapható minden dohánytözsdeben.

Allást kaphat mindenki, aki
A Nap: A HIR apróhirdetési lev. lapja után hirdet
Érvényes 10 szóig. Ára 20 fillér.
Kapható minden dohánytözsdeben.

Betöltendő állást hirdethet a legsikeresebben
A Nap: A HIR apróhirdetési lev. lapja után.
Érvényes 10 szóig. Ára 20 fillér.
Kapható minden dohánytözsdeben.

Oktatást nyerhet mindenki, aki
A Nap: A HIR apróhirdetési lev. lapja után hirdet
Érvényes 10 szóig. Ára 20 fillér.
Kapható minden dohánytözsdeben.

Butor legolcsóbb közvetítője
A Nap: A HIR apróhirdetési levelezőlapja.
Érvényes 10 szóig. Ára 20 fillér.
Kapható minden dohánytözsdeben.

Adás-vétel legolcsóbb közvetítője
A Nap: A HIR apróhirdetési levelezőlapja.
Érvényes 10 szóig. Ára 20 fillér.
Kapható minden dohánytözsdeben.

Lakás legolcsóbb közvetítője
A Nap: A HIR apróhirdetési levelezőlapja.
Érvényes 10 szóig. Ára 20 fillér.
Kapható minden dohánytözsdeben.

Pénzkölcsön legolcsóbb közvetítője
A Nap: A HIR apróhirdetési levelezőlapja.
Érvényes 10 szóig. Ára 20 fillér.
Kapható minden dohánytözsdeben.

Gyümölcs legolcsóbb közvetítője
A Nap: A HIR apróhirdetési levelezőlapja.
Érvényes 10 szóig. Ára 20 fillér.
Kapható minden dohánytözsdeben.

Üzlet legolcsóbb közvetítője
A Nap: A HIR apróhirdetési levelezőlapja.
Érvényes 10 szóig. Ára 20 fillér.
Kapható minden dohánytözsdeben.

Ingatlan legolcsóbb közvetítője
A Nap: A HIR apróhirdetési levelezőlapja.
Érvényes 10 szóig. Ára 20 fillér.
Kapható minden dohánytözsdeben.

Házasság
Házasságokat ingyen közvetít a „Házasságok Ujja” Budapest, Lillom-utca 54. Kérjen mutatványszámot. 271

Allást keresők

A t.c. gazdaközönség és iparvállalkozók figyelmébe ajánlom 1884 óta fennálló gazdasági és iparszemélyzeteket elhelyező irodámat. Gazdatisztok, gépészek, kovácsok, molnárok, szesz-főzők, kertészek, kezesek és felelősséggel, főnököknek díjmentesen elhelyeztetek. Krakauer Armin, VI., Nagymező-utca 25. szám. Telefon 94-76. 10.003

Betöltendő állások

Keresetetik gazdasszony, háztartónő, kucsmárnő, elárúsítónő, pénztárnok és többféle női személyzet. Feltételek olvashatók az Országos Pályázati Közlönyben. Mutatványszám ingyen. Budapest, Nap-utca 13. szám.

Ellenőri, raktárnoki, felügyelői és pénztárnoki állás betöltendő. Feltételek olvashatók az Országos Pályázati Közlönyben. Mutatványszám ingyen. Budapest, Nap-utca 13.

Gépész ki villanytörő vezetni képes, nagyobb uradalomban felvétetik. Krakauer Nagymező-utca 25.

Kertész nős keresetetik. Krakauer Nagymező-utca 25.

Majorgazda keresetetik. Krakauer Nagymező-utca 25.

Erdőőr nős, keresetetik. Krakauer Nagymező-utca 25.

Oktatás
Király-utca 87. Gabelsberger-szakiskola, gyorsírás, könyvtel, szépírás. 5349

Polgáriskolai, reáliskolai, gimnáziumi, kereskedelmi egyéves önkéntességre képezítő vizsgára, mindenféle pótló- és javítóvizsgára a legelőbb 100 alatt legjobb sikerrel előkészít „Tanár” Budapest, Thököly-ut 8. szám I. em. 3. 10182

Parlamentari gyorsírók által vezetett magyar, német gyorsíró-iskola. Díjtalan gépirás-oktatás. Magyar-német fogalmazás. Kereskedelmi akadémián tanítanak tanárok által oktatott szakmárgyak. Az Országos Magyar Gyorsíró-Egyesület hivatalos tanfolyamai. Alapította Markovics Iván 1863. Havonként új tanfolyamok. Tájékoztatót küld a Gabelsberger Szakiskola, ezeltől Gyár-utca 4., (másként László Ferenc-tér 10.) Címre vigyázzunk! A szakiskola iróképegektől s más utánzótt nevé tanfolyamoktól független. Telefon 64-68. Nyitva szept. 1-től július 1-ig.

Magánvizsgázók! Forduljanak bizalommal Kereskehez, Almásy-tér 16. (hölgyek is.) 13890

Magánvizsgára előkészítettnek polgári iskolai, gimnáziumi és kereskedelmi iskolai tanulók, továbbá felnőttek, kik tanulmányukat felbeszakították, szaktanárok felügyelete alatt. Díjazás csak siker esetén. Dohány-utca 81. II. 2. 18581

Stenográfia Budapest legnagyobb és legkedveltebb gyorsíró-iskolája a „STENOGRÁFIA” országos Gabelsberger magyar, német gyorsíró és gépiróiskola. Kereskedelmi szakmárgyak. **Váci-körút 33.** azelőtt Kazinczy-utca 8.

Gimnáziumi, reál, kereskedelmi, polgári, egyéves önkéntességi, bármely érettségi vizsga letevéséhez igényelt tantárgyakból legjobb módszer szerint tanít és tanított kitanú filológus és matematikus. Egyenkénti oktatás. Tanítványok csak korlátolt számban vétetnek föl. A biamulatos eredményeket igazoló okiratok e lakásban megtekinthetők Goitein Henrik, Budapest, VII., Damjanich-utca 39., II. emelet 10. 29035

Butor
Régi butorszalón Budapest, Ferenciek-tere 3. sz., felemelet. Vétel és eladás, Polgári, urasági berendezések, keleti szőnyegek, csillárok, tükörök és régiségek, 30 százalékos megtakarítás. Telefon 82-13. szám. 138

Különbéle butorok azonnal olcsón eladók. Privát! Sándor-utca 30/A. földsz. 5. ajtó.

Uj rendszerű BUTORHITEL. Butorok csakis a legjobb kivitelben kaphatók készpénzért v. banknál törlesztendő részletekkel. **BALÁZS és TÁRSA** butorraktárában Budapest VI., Révay-utca 3. szám. Váci-körút mellett.

A vásárolt butorok értékét egy bank fizeti nekünk ki, a vevő tehát a banknak maradósága, miáltal a butort mindenkinél készpénz-árban számíthatjuk. A bankkölcsönt sem részlegjézzük sem egyéb költség nem terheli.

Butorok háző, ebédő-, szalonerendezések, továbbá uriszoba, irodaberendezések, rez- és mahagoni butorok, szőnyegek is függönyök, bürgermirturak eladása és vétele **WECHSLER KÁROLYNÉ** VII., KIRÁLY-UTCA 23., I. e (Kazinó-utca sarok.)

Butorudvar. Teljes lakberendezések készpénzért és kedvező részletfizetésre, nem felemelt árban kaphatók Schwarz Lipót és testvére kárpitos mester és butorkereskedőnél, Budapest, Hársfa-utca 37. Árjegyzék 60 fillér.

BUTOROK Műbutorkereskedelmi Részvény-Társaság Budapest, V. Váci-utca 9. Nagy választék asztalos, kárpitos és díszbutorokban, továbbá híres festőművészek képeiből. **Eladás készpénzért és részletek.** Állandó kiállítás. Butoralbum I. kor. Megrendelések vidékre.

Adás-vétel
Billiárd-asztal jó állapotban olcsón eladó. Sándor-utca 30/A., földszint 5.

Öt méteres üvegfal, jó karban, olcsón eladó. Hársfa-utca 2, kifőzés. 11472

Barackpálinka kecskeméti egy éves 2 hektó eladó. Cím: Szelet Imre Kecskemét, IX. Lőrinc-sor 295.

10.000 méter finom minőségű vászon, sifonkanavász-maradékok 22 krajcárért, damaszt-abrosok, szalvéták, törülközők, női ingek, ágyszalvéták, nagyon olcsón kaphatók Weisz Buda, pest, Sip-utca 22. I. 7. Vidékre utánvétel mellett szállítok. 314

Jégszekrények és mindenféle sörparatúsok — az előrehaladott időre tekintettel — melyen szállított árban szereshetők be Stiller József jégszekrény-gyárában, Budapesten, VII., Nagydiófa-utca 22. 324

Ebédő-divány szőnyeg és plüssel bevonva s egyéb butordarabok, helyszüke miatt sürgősen eladók. Rákóczi-tér 17., III. 12.

Pénz
Pénzkölcsönt banktól gyorsan, privától aznap folyósít Márton, Rákóczi-ut 65. Válaszbélyeg. Telefonszám 61-233

Személyhitelt magánpénzt, kezes nélkül is, 24 óra alatt megszerzek 1-2-3 havi lejáratul. **Bankkölcsönt** 3 nap alatt, havi vagy negyedévi törlesztéssel, részvényszerűságtől, nem szövetkezetektől. Márton, Rottenbiller-utca 12., I. 14 szám. Telefonszám 84-66. Betáblázásokat házra, földre, telekre, II., III. helyre is két nap alatt elintézek olcsó kamatra. 10.005

Pénzkölcsönt 300 koronáig, kereskedőknek, iparosoknak, üzleteseknek, segédeknek, minden szakmából, gyári alkalmazottaknak, vidékre is. Singer, Huszáru-tca 1. Válaszbélyeg. Kereskedők, tisztviselők rövid lejáratul is. 18392

Pénzkölcsönt rövid lejáratul. Törlesztéses és jelzálogkölcsönt, I. és III. helyre is, valamint tisztviselőknél fizetési előlegkénti ügyekben, mint a vidéken, saját információimra aznap folyósítotok. Bank- és váltóbizományi ház, Farkas, VII., Vesselenyi-utca 17. Válaszbélyeg/Telefon. 660

Készpénzkölcsönt kaphatnak hitelképes egyének heti egy korona törlesztésre, tisztességes kamat mellett, rövid idő alatt, esetleg kezes nélkül is, ha kezesre volna szükség, azt is szerzünk. Általános Hitelszerző Vállalat, törvényszékiileg bejegyzett cég. Dohány-utca 90. 18444

Pénzt butorra, kocsikra, varrógépekre, kerékpároknak, könyvekre és bármely tárgyra, melyeket nálam be raklatroznak 8 százalékos mellett. Tauber és társa VII., Baross-tér 8., I. emelet. Telefon 97-66.

Lakás
Két szoba, konyha, azonnali átvételre keresetetik. Cím: Hernád-utca 35., 1/10.

Különbéle
34 korona egy divatos férföltöny vagy felöltő mérték után, remek szabásban, finom gyapjuszövetekből **Rosner D. és Társa** terli szabónál, Budapest, VI., Váci-körút 37. Vidékre minták bérmentve. 29820

Jól jövedelmező iparvállalathoz üzem megnagyobbitása céljából farsat keresek 6-10.000 koronával. Cím a kiadóban. 315

Sok pénzt megtakaríthatnak hölgyek és urak, ha felkeresik **Weiss és Penyő-féle** maradékárúházát Király-utca 13. (Gözdupalota) 1-ső udvar, ahol a legújabb női és férfiruha kelméket és selymeket mesés olcsó árban beszerezhetik.

18 forinttól mérték után készíttjük a legolcsóbbabb **férfi-öltönyt, tülkábátot, felöltőt** francia-, angol- és hazai szövetekből.

28 forinttól szalón, Ferenc József, frakk és szakköltönyt a legfinomabb krep- vagy himalaja-szövetekből. Budapesti évi lakóknak kedvezményes évi részletekre is. Négy öltöny készpénz rendelkezésel szabásunkat nagy mutatványtéményvel vidékre is küldjük. **GROSSMANN B. és TÁRSA** Budapest, Nagydiófa-utca 3.

Sorsjegy-ügynököket előnyös feltételek mellett alkalmazunk **Központi Kereskedelmi és Iparbank r. t. váltóüzlete.** **BUDAPEST,** V., Váci-körút 26.

35 korona egy divatos férföltöny vagy felöltő mérték után remek szabásban, finom gyapjuszövetekből.

FRIED ÁRMIN szabómesternél Budapest, Váci-körút 39/H. Vidékre minták bérmentve. Három öltöny rendelésnél éves vasuti jeggyel ellátott szabászmunkátságon oda utazik.

Urak! Fel a szemekkel! A világon egyedülálló magánkezelés, a férfierő azonnali helyreállítására a **Cr. Lückesch Floricithin-tabletták** által. Jótállás 3-szoros. Minta és oktatási füzetke 4,40 fillér. Kapható minden gyógyszertárban és droguériában, vagy a Dresdener Bot. Laboratorium G. m. b. H. szétküldési irodája által **E. Than, Wien, III., Postfach 5. 1000a**

30 korona finom szövetből divatos férföltöny vagy felöltő mérték után remek szabás és finom kivitelben „Hazai Versenyszabóság” Budapest, VII., Thököly- (Ösmör) ut 3. szám I. em. — Vidékre minták bérmentve.

BUTOR teljes lakberendezéseket, készpénzért és banknál törlesztendő havi részletekre legolcsóbban szállít: **BARTOK FARKAS** butornagykereskedő **BUDAPEST, VII., Király-utca 13. sz.** Gözdü-palota, II. és III. udv. **HITELSZÁLLY** fizetési feltételei: 300 koronáig havi 10 kor. 500 " " 15 kor. 600 " " 20 kor. 1000 " " 40 kor. **Előleg 5%.** — Szabott árak ugyanazok mint készpénzfizetésnél. — Szállítás vidékre is. Felvilágosítás díjmentesen. **Album 1 korona.**

Női óvszer. Női orvosok által kipróbálva, nagyon megbízható és soha nem mondja fel a szolgálatot **Melussa-Ovale.** Minta oktatással egyltt K. 2,40. Kapható minden gyógyszertárban és droguériában, vagy a Dresdener Bot. Laboratorium G. m. b. H. szétküldési irodája által **E. Than, Wien, III., Postfach 5. 10010**

„THE ROYAL” beszélőgép a legújabb modellokat szigorúan az eredeti gyári árakon **45% árleszállítással** szállítunk havi 8-10 kor. részletfizetésre is, vidékre is bárrová. **Láng Jakab és Fia** grammofon nagykereskedők **Budapest, József-körút 41.** Pótküldetünk: VIII., Baross-tér 4 sz. és Budán, Zsigmond-u. 9. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

„MAGYAR TEXTILIPAR.” Folyóirat. 10008 **A pamut, gyapjú, lenkender, selyem- és juta ipari és kereskedelmi közlöny.** Szerkesztőség és kiadóhivatal **Ujvidéken.** Megjelenik havonta 2-szer. Előfizetési ára egy évre 12 kor.

Beraktározási előlegező- és butorszállítási vállalat. **ELFOGADUNK** beraktározásra butorokat, varrógépet és mindenemil árukat. Adunk azokra kölcsönt 7% évi kamatra vagy helyben, mint vidékre. **HELLER TESTVÉREK,** Budapest, VII., Rottenbiller-utca 1. Rákóczi-(Kerespesi)-ut sarok. Telefonszám 79-85.

NŐI KALAPBAZÁR Semmelweis-utca 17. **Óvás!** Hallotta már, hogy visszatérés történik a Női Kalap-Bazár címűel?

Tehát figyelmeztetjük a t. hölgyközönséget, hogy csakis kizárólag a **Női Kalap Bazárban** Semmelweis-utca 17. sz. alatt kaphatók **Modell alakok** darabja 15 krajcár. **Fregoi Formák** melyek átvonhatók m. színben 20, 35, 50 kr. és mindezen kalapok legizélsebb **díszítés** — divatlap után is csak 50 kr. **ALAKÍTÁSOK** a legújabb formákra gyárilag elkészülnek. Díszített gyermekkalap 1 frt. Hermelinformák 75 kr. Kéretik a címre ügyelni.

30 korona finom szövetből divatos férföltöny vagy felöltő mérték után remek szabás és finom kivitelben „Hazai Versenyszabóság” Budapest, VII., Thököly- (Ösmör) ut 3. szám I. em. — Vidékre minták bérmentve.

Cigarettafázók! **Olcsó és jó** 100 db kitanú egyiptomi cigarettafázó 13 fillér. 100 db parafázóval 24 fillér. Vidékre 6 csomag rendelésnél (60 dohoz) utánvétel mellett bérmentve. **BRUCK** Papírüzlet és nyomda Budapest, VI., Nagymező-utca 6. sz.

A NAP — A HIR Apróhirdetési-levelezőlapjai kaphatók: Budapesten és a vidéken minden hirdap-elárúsítónál. • Érvényes 10 szóig. • Ára 20 fillér.